

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Rus sektoruna
seçim sadələşdi:
yeni model,
yeni risklər...
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19-21 iyul 2025-ci il Şənbə № 124 (8734) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Türkmən liderini Azərbaycana
gətirən iki səbəb

Azərbaycan
Lazurit dəhlizinin
canlanmasında
maraqlıdır

yazısı səh.5-də

Belçikadan Azərbaycanın
suverenliyinə hücum -
Bakıdan sərt təpki

yazısı səh.5-də

Ermənistan bu tarixdə
"Putin NATO-su"ndan çıxır

yazısı səh.9-da

Avropa İttifaqından
Rusiyaya öldürücü zərbə

yazısı səh.4-də

Azərbaycan ABŞ-ın
uduzduğu ölkəyə "girir"

yazısı səh.10-da

Kreml Güney Qafqazla
Ukrayna arasında -
bizə ən sərfəlisi...

yazısı səh.6-da

Məleykə Abbaszadənin
"esse islahatı" -
dəyişən nə olacaq?

yazısı səh.3-də

Evlərin qiymətində
fantastik bahalaşma -
yay amili, yoxsa...

yazısı səh.12-də

Tramp Putinə möhlət,
yoxsa fürsət verib?

yazısı səh.10-da

Ətdən imtinanın
xeyri və faydası -
diyetoloq deyir ki...

yazısı səh.15-də

MOSKQVADAN HƏDƏ, BAKIDAN BOYKOT

Kremlədən artan təhdid və təzyiq fonunda
Azərbaycan MDB-nin Rusiyadakı
tədbirindən imtina etdi - səbəblər açıqlandı

yazısı səh.8-də

Tehranda İrəvana qəfil zəng - Zəngəzur "sancısı"

Aİ-nin Ermənistanda, ABŞ şirkətinin isə dəhlizdə mövcudluğuna
"göz yuman" İranın radikal qüvvələrinin qərəzli mövqeyi
səngimir - ermənişünas alimədən ilginç iddia

yazısı səh.7-də

Sergey Mironov

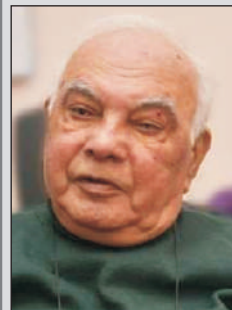
Rus partiya
sədrindən
bayrağımıza
faşist münasibət -
reaksiya

yazısı səh.4-də

Misir
Mərdanov
Köçəryanla
nələr danışib?

yazısı səh.6-da

Cavanşir
Quliyev
meyxana və
repə qarşı -
tənqidçi rəyi

yazısı səh.11-də

Prezident Ağdamda və Xocalıda bir sıra müəssisələrin açılışını etdi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyun 18-də "Tabaterra" MMC-nin Ağdam Sənaye Parkındakı bütün məmulatlarının istehsalı müəssisəsinin açılışında iştirak edib.

Musavat.com xəbər verir ki, əvvəlcə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov dövlət başçısına Ağdam Sənaye Parkı haqqında məlumat verib. Sonra "Tabaterra" MMC-nin direktoru Elman Cavanşir dövlətimizin başçısına müəssisə barədə məlumat verib.

Bildirilib ki, Ağdam Sənaye Parkında 5,5 hektar ərazidə "Tabaterra" MMC-nin bütün məmulatlarının istehsalı müəssisəsi yaradılıb. Layihəyə 58 milyon manat investisiya yatırılıb. "Tabaterra" MMC öz məhsulları ilə yanaşı, "British American Tobacco", "Japan Tobacco International" və "Imperial Brands" şirkətlərinə məxsus beynəlxalq brendləri lisenziya əsasında istehsal edir.

Prezident İlham Əliyev iyun 18-də 960 şagird yerlik Ağdam şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin binasının açılışında iştirak edib. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev dövlətimizin başçısına məktəbdə yaradılan şərait barədə məlumat verib.

Dövlət başçısı həmçinin Ağdam şəhərində 1 nömrəli 160 yerlik körpələr evi-uşaq bağçasının açılışında iştirak edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyun 18-də Ağdam rayonunun Qiyaslı kəndindəki tarixi məscidin binasının bərpadan sonra açılışında iştirak edib. Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlətimizin başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verib. Xatırladaq ki, 2021-ci il mayın 28-də Prezident İlham Əliyev Ağdama səfəri çərçivəsində Qiyaslı məscidində olub.

Prezident İlham Əliyev Xocalı kərpic zavodunun açılışında iştirak edib. Bu istehsal müəssisəsi rayonun Daşbulaq kəndində inşa olunub. Layihə dəyəri 8,5 milyon manat olan müəssisədə 60 nəfər daimi işlə təmin edilib. İşçilərin əksəriyyəti işğaldan azad edilmiş rayonların sakinləridir. Gələcəkdə zavodda iş yerlərinin sayının 120-yə çatdırılması nəzərdə tutulur. Prezident Xocalının Təzəbinə kəndində fərdi evlərin və infrastrukturun bərpası sahəsində görülən işlərlə də tanış olub.

Bakıda lüt gəzən gənc saxlanıldı

Bakı şəhər Sabunçu rayonu ərazisində çılpaq vəziyyətdə əxlaqsız hərəkətlər edən şəxs məsuliyyətə cəlb edilib.

"Qafqazinfo"nun əldə etdiyi məlumata görə, hadisə Bilgəh qəsəbəsində - dənizkənarı magistral yolda baş verib.

Gənc oğlan tamamilə lüt vəziyyətdə qeyri-etik hərəkətlər edərək vətəndaşların narahatlığına səbəb olduğuna görə saxlanılıb.

Sabunçu RPİ-nin 14-cü Polis Şöbəsinə aparılan şəxsin Salyan rayon sakini olan və paytaxtn Binəqədi rayonunda yaşayan 1997-ci il təvəllüdlü S.Səlimov (şərti) olması müəyyən edilib.

Respublika Narkoloji Mərkəzinin Ambulator məcburi-narkoloji tibbi yoxlamanın rəyinə əsasən onun narkotik vasitə qəbul etməsi məlum olub.

Saxlanılan şəxs uzun müddətdir restoranda aşpaz işlədiyini, hadisədən əvvəl istirahət mərkəzində kokteyl içdiyini və bundan sonra özünə nəzarəti itirdiyini deyib.

Barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 206 və 510-cu maddələri ilə protokol tərtib edilən gənc Sabunçu Rayon Məhkəməsinə aparılıb. O, 300 manat cərimə edilərək sərbəst buraxılıb.

Bu abituriyentlər imtahana buraxılmayacaq

Məmarlıq ixtisasına qəbul olmaq istəyən abituriyentlər (subbakkalavrlar) qabiliyyət imtahanında iştirak etmək üçün 18 - 22 iyul (saat 23:59-dək) 2025-ci il tarixlərində verilən link vasitəsilə qeydiyyatdan keçməlidirlər. Bu barədə Teleqraf-a Dövlət İmtahan Mərkəzinin məlumatı verilib.

Bildirilib ki, memarlıq ixtisası üzrə müsabiqədə 1 ixtisas qrupunu seçmiş, müsabiqə şərtlərinə əsasən ümumi balı ən az 200 olan və Qabiliyyət İmtahanı Komissiyası üzrə məqbul qiymət almış abituriyentlər(subbakkalavrlar) iştirak edə bilərlər.

"Hazırda müsabiqə şərtlərini ödəməyən, lakin qabiliyyət imtahanında iştirak etmək üçün qeydiyyatdan keçən və 1 ixtisas qrupu üzrə qəbul imtahanının 2-ci cəhdinin nəticələri elan olunduq-

(subbakkalavrlar) məqbul qiymət almış hesab edilir və memarlıq ixtisası üzrə müsabiqədə iştirak etmək hüququ qazanırlar.

Memarlıq ixtisası üzrə xüsusi qabiliyyət imtahanından məqbul qiymət alan abituriyentlər (subbakkalavrlar) ixtisas seçimi zamanı digər ixtisaslarla yanaşı, memarlıq ixtisasını da seçə bilərlər.

Memarlıq istiqaməti üzrə qabiliyyət imtahanı haqqında ətraflı məlumat 2025-ci ildə nəşr edilmiş "Abituriyent" jurnalının "Təsviri sənət/memarlıq" adlı xüsusi buraxılışında verilib", məlumatda deyilib.

Dənizdə batan futbolçunun meyiti tapıldı

Bakı şəhəri, Xəzər rayonu, Şüvəlan qəsəbəsinə dənizdə (ən yaxın sularla xilas etmə məntəqəsindən təqribən 1 km aralı, nəzarətsiz ərazi) batan 1 nəfərin (uşaq) axtarışları başa çatıb. APA xəbər verir ki, bu barədə FHN məlumat yayıb.

Batan şəxsin meyiti Kiçikhəcmli Gəmilərə Nəzarət və Sularda Xilasətmə Dövlət Xidmətinin dalgıç-axtarış qrupu tərəfindən tapılaraq çıxarılıb və aidiyyəti üzrə təhvil verilib. "Zirə" Futbol Klubunun mətbuat xidmətinin yaydığı məlumata görə, dənizdə boğulan Fərid Şahverdiyev klubun U16 komandasının üzvü olub.

Ölkədə bu cinayətlər azalıb

2025-ci ilin birinci yarımında qeydə alınmış cinayətlər ötən ilin birinci yarımı ilə müqayisədə ümumilikdə 10,9%, qeyri-hərbi cinayətlər 2,5%, hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər isə 18,6% azalıb. "Unikal" xəbər verir ki, bunu hərbi prokuror Bəhruz Əhmədov Hərbi Prokurorluqda keçirilən geniş kollegiya iclasında bildirib.

Astarada anasını döyən şəxsə cəza verildi

Anasını döyən şəxs məsuliyyətə cəlb edilib. Hadisə Astara rayonunun Şiyəkəran kəndində baş verib.

Musavat.com xəbər verir ki, 40 yaşlı Rəsim Dadaşov (ad və soyad şərtidir) spirtli içki aludəçisi olduğu üçün anası ilə tez-tez mübahisə edirmiş.

Ailəsindən və uşaqlarından ayrıldıqdan sonra anasının evinə gələn Rəsim işləmədiyi üçün spirtli içki almağa pulu olmayıb. Buna görə anasından pul istəyib. Anası isə buna etiraz edərək onun evdən getməsinə istəyib. Mübahisə zamanı Rəsim anasına çoxsaylı yumruq zərbələri vuraraq onu döyüb. Hadisə ilə bağlı cinayət işi açılıb.

Ana onu döyən oğlunu bağışlayıb. Rəsim isə peşman olduğunu deyərək yüngül cəza verilməsini xahiş edib. Məhkəmə Rəsimi 1 il islah işləri cəzasına məhkum edib.

Bakıda 39, rayonlarda 41 dərəcə isti olacaq

yulun 19-na gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən xəbərlərə görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraiti yağmursuz keçəcək. Şimal-qərb küləyi gündüz şimal-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 21-26° isti, gündüz 35-39° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi normadan aşağı 758 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 70-75%, gündüz 45-50% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi gözlənilir. Gecə və səhər bəzi dağlıq ərazilərdə duman. Mülayim şərq küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 22-27° isti, gündüz 36-41° isti, dağlarda gecə 11-16° isti, gündüz 27-32° isti olacaq.

Bağçalara qəbul başladı

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul başlayıb. Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, iyun 18-i saat 11:00-dan etibarən regional təhsil idarələri və Naxçıvan Muxtar Respublikasının tabeliyində olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə, 25 iyul 2025-ci il saat 11:00-dan etibarən isə Bakı şəhəri üzrə məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul üçün valideynlər elektron qayda-növbə yarada biləcəklər. 2020 və 2021-ci il təvəllüdlü uşaqlar üçün növbələr saat 11:00-da, 2022, 2023 və 2024-cü il təvəllüdlü uşaqlar üçün isə növbələr saat 15:00-da aktiv olacaq.

Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə qəbul sisteminə növbə yaradarkən 1 uşaq üçün maksimum 3 məktəbəqədər təhsil müəssisəsini seçmək mümkündür. Mövcud növbələrin boş yer olduğu halda sorğuya çevrilməsi prosesi minimum 5 (beş) gündən sonra həyata keçiriləcək. Növbə sorğuya çevrildikdən sonra valideyn (və ya qanuni nümayəndə) 7 (yeddi) gün ərzində sənədləri müvafiq müəssisəyə təqdim etməlidir. Əks təqdirdə, sorğu silinəcək və növbəli şəkildə başqa uşağın qəbulu aparılacaq.

Məlumat üçün bildiririk ki, valideynlər www.bq.edu.az saytına daxil olmaqla 2025-2026-cı tədris ili üçün məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu ilə bağlı elektron kabinet yarada bilərlər.

Qeyd: Qəbul sisteminə ötən tədris ilində yaradılmış növbələr və sorğular arxivləşdirilərək valideyn kabinetinə əlavə edilib. Həmin növbələr və sorğular bu il üçün keçərli deyil.

Dövlət İmtahan Mərkəzinin şöbə müdürü Natiq Əliyev bildirib ki, gələcəkdə magistraturaya qəbul imtahanında esse yazmaqla bağlı minimal tələb qoyula bilər.

O, 2024-cü il magistratura imtahanlarının nəticələrinə dair keçirilən müzakirələrdə çıxış edərkən magistratura səviyyəsində tələbələrdən esse yazmaq bacarığının tələb olunmasının vacibliyini vurğulayıb. Amma məsələ təkcə bir-iki cümləlik açıqlama ilə yekunlaşmır. Çünki ortada ciddi suallar var: bu islahat nə

Məleykə Abbaszadənin "esse islahatı" - dəyişən nə olacaq?

Dövlət İmtahan Mərkəzi magistraturaya qəbul imtahanında yeni tələb qoya bilər - ekspert deyir ki...

yi dəyişəcək, doğrudanmı vəziyyəti yaxşılaşdıracaq, yoxsa yenə kağız üzərində qalan kosmetik bir qərar olacaq?

Azərbaycanda magistratura pilləsinə qəbul illərdir ki, əsasən test üsulu ilə həyata keçirilir. Testlər isə tələbənin yalnız yaddaşını, əzbərciliyini ölçür. Tənqidi düşüncə, analitik yazı qabiliyyəti, elmi məntiq isə yoxlanılmır. Bu səbəbdən də ali məktəbləri bitirib magistraturaya daxil olan tələbələr çoxu normal fikir formalaşdırmaqda, arqumentləşdirməkdə, əsaslandırmaqda ciddi çətinlik çəkir. Amma buradakı məsələ sadəcə tələbənin üzərində deyil. Çünki bu, illərlə yığılıb qalmış, məktəbdən başlayan, universitetdə dərinləşən bir problemdir.

Təəccüblüdür ki, Elm və Təhsil Nazirliyi bu məsələdə tamamilə susqun mövqedədir. Nazirliyin nə bir proqramında, nə bir strateji sənədində "elmi yazı bacarığı", "tənqidi düşüncə" və ya "esse" kimi anlayışlara rast gəlmək mümkün deyil. Yeni DİM-in qabardığı bu məsələ hökumətin ümumi təhsil siyasətində heç bir yerdə yoxdur. Ona görə də ortaya sual çıxır: esse islahatı ediləcəkse, tələbələr buna necə hazırlanacaq? Mövcud məktəb və bakalavr proqramları buna hazırkıdır? Əgər yoxdursa, tələbələr birdən-birə necə yazacaqlar?

Əgər düzgün tətbiq olunsa, esse tələbi təhsildə müəyyən dəyişikliklərə yol açar bilər. Tələbələr düşünməyə, fikirlərini əsaslandırmağa, elmi yazı üslubunda mövqələrini ifadə etməyə təşviq edilir. Magistratura mərhələsi isə onsuz da tədqiqatçılığa hazırlıq mərhələsidir və bu pillədə ən azından minimal akademik yazı mədəniyyəti tələb olunmalıdır. Amma məsələ ondadır ki, bunun üçün illərlə hazırlıq lazımdır. Tədris proqramlarının də

yişməsi, müəllimlərin təlimi, qiymətləndirmə meyarlarının yenilənməsi, məktəbdən başlayaraq şagirdlərdə yazı vərdişlərinin formalaşdırılması vacibdir.

İndiki vəziyyətdə isə heç bir hazırlıq olmadan esse tələbi qoymaq daha çox formal bir qərara bənzəyir. Necə ki, indiyə qədər saysız-hesabsız qərarlar yalnız görüntü yaratmaq üçün verilib, amma nəticə verməyib, bu da həmin taleyi yazsaya bilər.

Tələbələrin yazı bacarığını yoxlamaq istəyiriksə, əvvəlcə onlara bunu öyrətmək üçün şərait yaratmaq lazımdır. Mövcud məktəb və universitet proqramları yazmağı öyrətmir, yalnız əzbərləməyi tələb edir. Universitet tələbələrinin çoxu kurs işlərini belə özü yazmır, "hazır material" axtarır. Belə fonda magistraturada esse tələb etmək və sonra da "yaza bilmirlər" deyərək onları suçlamaq düzgün yanaşma deyil.

Esse tələbi əgər sadəcə kağız üzərində qalacaqsas, bu, islahat yox, imitasiya olacaq. Əksinə, mərhələli və ciddi hazırlıqla həyata keçirilsə, təhsildə böyük bir dönüş yaradabilir. Amma bunun üçün də əvvəlcə məsuliyyətli yanaşma, hazırlıq planı və mövcud problemləri etiraf etmək lazımdır.

Təhsildə islahat sadəcə yeni qayda elan etmək deyil. Əvvəlcə mövcud realığı başa düşmək, bu realığa uyğun plan qurmaq və onu mərhələli şəkildə həyata keçirməkdir. Əks halda, esse tələbi də, əvvəllər olduğu kimi, tələbələrə daha çox problem, daha çox stres, nəticədə isə daha çox imitasiya gətirəcək.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı, elm və təhsil məsələləri üzrə tədqiqatçı Elmin Nuri "Yeni Məsəvi"ə mövzu ilə bağlı danışır: "Magistraturaya qəbul zamanı 3 predmetdən istifadə

olunur: informatika, məntiq və xarici dil. Bir neçə ildir ki, xarici dil predmeti üzrə təqdim edilən tapşırıqların forma və məzmununda xeyli dəyişikliklər edildi. Qrammatik sualların sayı xeyli azaldıldı. Onun yerini yazı mətnləri, dinləmə və esse ilə bağlı tapşırıqlar tutdu. Bir məsələ də var ki, esse 5 bal verməsinə baxmayaraq, icbari yox, könüllü xarakter daşıyır. İmtahandan sonra əlavə yarım saat ərzində kim istəyirsə, esse yazırdı, kim istəməyirsə, imtina edirdi. Bu, imtahan nəticələrini formalaşdırırdı. Esse yazılmasının magistraturaya qəbul imtahanında könlüllükdən çıxıb məcburi formaya salınması və bunun nəticəsi dəyişməsi məsələsi birmənalı qəbul edilmir. Bu, fəvqəladə dəyişikliklərə səbəb olmayacaq. Çünki onsuz da ingilis dilini bilən və esse yazmağı bacaran şəxs imtahnanda bunu edirdi və qiymətləndirilirdi. Lakin ingilis dilini zəif bilən və esse yazmaq bacarığı olmayan şəxs isə yazmırdı. Bu, yenə də belə olacaq, dəyişən bir şey yoxdur. Yaza bilməyən oturub yarım saat vaxtın tamam olmasını gözləyəcək".

Ekspert deyir ki, esse ilə bağlı tələblər sərtləşməməlidir: "Esse 5 bal verir. Könüllü variantda mən istəməyirsə, onu yazmıram və bu, imtahanın nəticəsinə təsir etmir.

Amma məcburi olduqda isə mən 5 balda 0 bal yığsam, bu, ciddi şəkildə təsir edə bilər. Yeni esse bakalavr imtahanındakı kimi nisbi bal məhdudiyyətinə səbəb olmalıdır. İcbari olsa da çətinliklər yaratmamalıdır. Məsələn, doktorantura və disseranturaya qəbulda xarici dil üzrə imtahnanda ən çətinə esse mərhələsidir. O qədər tələbləri var ki. Magistraturaya qəbulda qaydalar belə sərtləşsə, həqiqətən də kaos yarana bilər".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Məsəvi"

"Wolt" kuryerləri etiraz edir: "Ya işimizi düzəldin, ya da..."

Bakıda küçələrdə mavi çantaları ilə görünən "Wolt" kuryerlərinin sayı son illərdə xeyli artıb. Amma görünür, onların sayı çoxalsas da, problemləri azalmır. Son günlər "Wolt" çatdırılma şirkətində çalışan kuryerlər yenidən narazılıq edirlər. Narazılığın əsas səbəbi əməkdaşlarının azlığı, uzun iş saatları və məsafəyə uyğun ödənişlərin ədalətli hesablanmamasıdır.

Musavat.com-un əməkdaşı şəhərin mərkəzi küçələrində üzvləşdikləri ədalətsizliklərə etiraz edib işə çıxmayan bir neçə kuryerlə söhbət edib. Onlar iş yerlərinə qarşı boykot qoşulduqlarını və müvəqqəti olaraq işləmədiklərini bildiriblər.

"Bir sifariş üçün bəzən çox uzağa gedirik, tıxacda qalırsaq, saatlarla yollarda sürünürük, amma ödəniş eyni qalır. Günü sonunda əlimizə keçən pul çox azdır. Bütün günü işləyirik, amma qazancımız kifayət etmir", - deyərək 26 yaşlı Elşən danışır.

Onun dediyinə görə, son aylar ərzində ödənişlər hiss olunacaq qədər aşağı düşüb. Kuryerlər şikayət edirlər ki, şirkət məsafələri düzgün hesablamayaraq əvəzinə, standart bir məbləğ tətbiq edir. Halbuki şəhərin mərkəzi ilə kənar ərazilər arasında həm vaxt, həm də xərclər çox fərqlidir.

Boykot edən digər kuryerlərdən biri başqa bir problemi gündəmə gətirir: "Boykota qoşulduğumuzu görəndə bəzən bizə xəbərdarlıq edirlər ki, hesabınızı bağlayaraq, daha işləyə bilməzsiniz. Hətta bir neçə nəfər məsuliyyətə cəlb olunub. Bizim yerimizə başqalarını götürəcəklərini deyirlər. Amma vəziyyət dəyişməsə, işləməyin də mənası yoxdur".

Kuryerlərin sözlərinə görə, tıxaclarda keçirdikləri vaxt, həddindən artıq sifariş yükü və xüsusilə yağışlı və küləkli havalarda işləmək onların sağlamlığını da zədələyir. Onlardan biri deyir: "Yağışda-çovğunda işə çıxırıq. Soyuqda da, istidə də işləyirik. Amma elə bil ki, şəhərin problemləri - tıxaclar, pis yollar, hava şəraiti - hamısı bizə qalır. Halbuki ödənişlər buna uyğun hesablanmır".

Şirkət tərəfindən isə hələlik məsələ ilə bağlı rəsmi açıqlama verilməyib.

Ekspertlərin fikrincə, bu cür platformalarla çalışan kuryerlər əmək qanunvericiliyinə tabe olmadan, bir növ "firlanser" kimi fəaliyyət göstərirlər. Yeni onların əmək hüquqları zəif qorunur, sosial təminatları yoxdur. Hər şey şirkətin qaydalarından asılıdır. Bu isə istismar üçün münbit zəmin yaradır.

Şəhər sakini olan Nigar adlı bir müştəri də vəziyyətdə münasibət bildirərək deyir: "Kuryerləri çox vaxt gühənləndirir ki, gecikirlər, sifarişləri soyuq gətirirlər. Amma görürəm ki, onların vəziyyəti də ağırdır. Neçə saatdır küçədədirlər, bir stəkan su içməyə vaxtları olmur. Düzdür, sifariş vaxtında gəlsin istəyirik, amma onların da normal qazancı olmalıdır".

Kuryerlər isə boykotu davam etdirməkdə qərarlıdırlar. Onların sözlərinə görə, tələbləri çox sadədir: məsafəyə görə ədalətli ödəniş, iş şəraitinin yaxşılaşdırılması və uzun iş saatlarının kompensasiya edilməsi.

Boykota qoşulanlardan biri vidalaşarkən belə dedi: "Biz bu şəhəri gəzirik, hər küçəsində izimiz var, amma heç kim bizi görmür. Elə bilir ki, görünməz. Amma bizim də ailəmiz, ehtiyaclarımız, insan kimi yaşamaq haqqımız var. Əgər bizi eşitməsələr, bəlkə də hamımız bir gün çantamızı qoyub gedəcəyik".

Hələlik isə "Wolt"-un mavi çantaları ilə hərəkət edən kuryerlər paytaxt küçələrində görünür. Amma onların çoxunun içində ümid deyil, narazılıq daşır. Şirkət və aidiyyəti qurumlar bu səsləri nə qədər tez eşitsələr, həm onlar üçün, həm də bu xidmətdən istifadə edən müştərilər üçün yaxşı olar.

□ **Sultan MƏMMƏDLİ,**
Musavat.com

Rusiyada milli və dini azlıqlara qarşı artan şovinizmin növbəti təzahürü baş verir. “Ədalətli Rusiya” partiya-sının lideri Sergey Mironov ölkədə xarici dövlət bay-raqlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması barədə qanunvericilik təşəbbüsü irəli sürüb.

Onun sözlərinə görə, xari-ci dövlətlərin rəsmi simvolları-nın nümayişi guya tez-tez di-asporlar tərəfindən “yerli əha-lidən fərqlənmək” və “millətlə-rarası ədavəti qızışdırmaq” məqsədilə istifadə olunur:

“İstənilən şəxs, istənilən yerdə istənilən dövlətin - ister Ukraynanın, ister ABŞ-ın, is-terse də Azərbaycanın - bay-rağını və ya gerbini asa bilər. Bu, qanunla qadağan olun-mayıb. Lakin bu fürsətdən

etnik və dini zəmində zorakı-lıqlar, təzyiqlər və diskrimina-siya faktları qeydə alınmışdı. Bütün bunlar Rusiyada milli və dini zəmində sistemli ay-rı-seçkiliyin və şovinizmin ye-ni, daha sərt mərhələyə keç-diyini göstərir.

Son illərdə Rusiyanın milli siyasəti tədricən qeyri-rus xalqlara qarşı daha aqressiv və islamofob yanaşma ilə əvəz olunur. Xüsusilə Ukray-na ilə müharibədən sonra bu

Rus partiya sədrindən bayrağımıza qarşı faşist yanaşma - reaksiya

Mironov üç ölkənin bayrağına qadağa qoymağa çağırır; **Akif Nağı:** “Dövlət rəsmilərinin sifarişini yerinə yetirir”

Sergey Mironov

Rusiyada yaşayıb, ölkə ilə or-taq birliyi hiss etməyən, əvə-zində başqa dövlətin dəyərlə-ri və məqsədləri ilə həmrəyli-yini vurğulayan insanlar istifa-də edir”.

Mironov bununla da açıq şəkildə Rusiyada yaşayan Azərbaycan, Ukrayna və ABŞ diasporlarını hədəfə alır. Bu isə təsədüfi deyil: Rusiya hazırda həm Ukrayna ilə mü-haribə şəraitindədir, həm ABŞ ilə geosiyasi qarşıdur-madadır, həm də Azərbay-canla münasibətlərində gər-ginlik müşahidə olunur.

Xatırladaq ki, Mironov bundan əvvəl də Moskvadakı bazarların yoxlanılması, dias-por nümayəndələrinin fəali-yətinə nəzarətin gücləndiril-məsi barədə baş prokuror İqor Krasnova müraciət et-mişdi. O, xüsusilə “Sadovod” və “Food City” kimi iri ticarət mərkəzlərində diasporların nəzarətində olan strukturların yoxlanmasını tələb etmişdi.

Onun bu çıxışları və tə-şəbbüsləri isə onun açıq-aş-kar şovinist və faşist düşü-n-cələrə sahib olduğunu bir da-ha göstərir. Burada söhbət sadəcə bayraqdan getmir - burada söhbət qeyri-rus xalqların mədəni simvollarını və kollektiv kimliyini ezmək-dən, onların Rusiyada ikinci dərəcəli və təhlükəli kateqori-yaya aid edilməsi cəhdlərindən gedir.

Maraqlıdır ki, Mironov məhz Yekaterinburqda baş verən son hadisələrin fonun-da belə bir bəyanatla çıxış edir. Həmin hadisələr zamanı

tendensiya daha açıq şəkildə özünü göstərir: Orta Asiya-dan olan miqrantlara qarşı təzyiqlər, Qafqaz xalqlarına qarşı ayrı-seçkilik və onların mədəniyyətinə, dini simvollarına qarşı kampaniyalar dövlət siyasətinə çevrilib.

Mironovun bayraqlarla bağlı təklifi də əslində bu siya-sətin bir parçasıdır: qeyri-rus xalqların özlərini ifadə etmə vasitələrini qadağan etməklə onları daha da sıxışdırmaq və assimilyasiya etmək niyyəti güdülür.

Azərbaycan, Ukrayna və digər qeyri-rus xalqların milli simvollarını hədəfə alan bu çağırış Rusiyada şovinizmin və faşist yanaşmanın güclən-məsinin açıq əlamətidir və yalnız diasporlar üçün deyil, həm də Rusiyanın gələcək sabitliyi və multiethnik vətən-dəş cəmiyyəti üçün təhlükə-dir.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı: “Yeni Müsa-vat”a açıqlamasında bildi-rib ki, Mironov dövlət rə-s-milərinin sifarişini yerinə yetirir: ““Ədalətli Rusiya” arabanın 5-ci təkəri kimi yara-nan bir partiya. Vladimir Putin hakimiyyətə gələndən sonra Rusiyada daxili partiya sistemi yaratmışdı. Bütün partiyalar Putinin icazəsi və rəhbərliyi ilə fəaliyyət göstə-rir. Bunlara sistem partiyaları deyilir. Onlar bir-birindən çox az fərqlənir. “Ədalətli Rusiya” da belə partiyalardan biridir. Özünün ideoloji xətti, fərqli mövqeyi, fəaliyyəti, sosial ba-zası yoxdur. Vaxtaşırı Putinin

sifarişi ilə məntiqsiz açıqla-malarla çıxış edirlər. Böyük ehtimalla Mironovun növbəti təklifi də Putin tərəfindən irəli sürülüb. Rusiya prezidenti belə tez və sifarişləri həmçin-nin Rusiya Liberal Demokrat Partiyasına, Kommunist Par-tiyasına və digərlərinə verib. Rusiyada partiya sistemində uyğun gəlməyən “Yabloko” partiyasıdır. Rusiya dövləti bu partiya normal fəaliyyət göstərməyə imkan vermir. Çünki partiya üzvləri belə ab-surd mövqelərdən çıxış etmə-yi özlərinə sığışdırmırlar, özlə-rinin çəkisini saxlamağa çalış-şırlar”.

A.Nağının fikrincə, Mi-ronov kimilər başa düşür ki, Putinin sifarişi ilə parla-mente daxil olublar, onun tapşırıqlarını yerinə yetir-məsələr, şanslarını itirə-cəklər: “Ona görə də belə məntiqsiz çıxışlar edir. Mən başa düşə bilmirəm, onlar Rusiyanı necə bir ölkəyə çə-virmək istəyirlər?! Hazırda ən qapalı rejim Şimali Koreyada-dır. Hətta orada da başqa ölkənin bayrağı var və başqa millətin nümayəndəsi resto-ran açar bilər. İranda belə mü-əyyən çərçivələr daxilində tam şəkildə təcrid deyillər. Rusiya isə dünyanı özünə güldürür”.

Partiya sədri deyib ki, Rusiya özünü bütün dün-yadan təcrid edib: “Rusiya prezidenti heç yere gedə bil-mir. Hər yerdə Putinlə bağlı həbs qərarı var. Ölkədə iğti-şaş baş verərsə, prezident qaçmağa ölkə də tapmaya-

caq. Bəlkə gedib Çinə sığı-nar, lakin bu da inandırıcı de-yil. Bir sözlə, ölkəni çox qəri-bə və gülməli vəziyyətə sa-lıblar. Hazırda Azərbaycana qarşı kampaniya aparılır. Çünki Azərbaycan Rusiya-nın Cənubi Qafqazdan çıxarılması prosesinə başlayıb. Rusiyanın tək rıçağı Ermə-nistan qalıb, lakin oradan da çıxarılır. Gürcüstana qayıtmaq cəhdi də uğursuz oldu. Azərbaycanı regionda rəqib görür deyə bütün qəzəb və nifrət bizə yönəlib. Amma bu da çıxış yolu deyil, Rusiya re-allyı düzgün qiymətləndir-məli, regiondakı rolumuzla, çəkizlə hesablaşmalıdır.

Çıxış yolu budur, yox, əgər bunu etməyib, indiki si-yasətlərinə davam etsələr, yalnız özlərinə zərər verəcəklər, Azərbaycan kimi strateji müttəfiqi itirəcəklər. Putin Ru-siyada 10 azərbaycanlının restoranını bağlatmaqla nə əldə edəcək ki?! Oradan həmyerlilərimizi deportasiya edirlər, ancaq bundan sonra-sını düşünməzlər”.

Partiya sədri bildirib ki, Azərbaycan fəaliyyətə keç-sə, nəticə Rusiya üçün pis olacaq: “Azərbaycanda 100 minlik rus icması var. Bəs bu-nu niyə nəzərə almırlar? Biz humanist insanlarıq, deyirik, qoy qalıb yaşasınlar. Rusiya SSRİ-nin taleyindən dərs çıxarmalı idi. Rus ordusu Əfqan-ıstan vaxtında çıxmadı və nəticədə ittifaq dağıldı. İndi də həmin proses gedir. Rusi-ya qoşunlarını Ukrayna ba-taqlığına salıb və bu, Rusiya-

Avropa İttifaqından Rusiyaya öldürücü zərbə

ki aylıq müzakirələrdən, Slovakiyanın məqsədli əngəlini aşdıqdan sonra Avropa İttifaqı səfirləri Rusiyaya qarşı 18-ci sanksiyalar paketi ilə bağlı razılığa gəlib. Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, yaxın saatlarda paket Al Şurası tərəfindən yazılı prosedur vasitəsilə rəsmi şəkildə təsdiqlənməklə qüvvəyə minəcək.

Al-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nüma-yəndəsi Kaja Kallasın sözlərinə görə, yeni məhdudiyyətlər Ru-siya neftinin qiymətinin tavanının azaldılmasını, həmçinin Rusi-ya “kölgə donanmasının” daha 105 gəmisini “qara siyahı”ya daxil etməyi nəzərdə tutur: “Al indicə Rusiyaya qarşı bu günə qədər ən güclü sanksiya paketlərindən birini təsdiqlədi. Biz Kremlin hərbi büdcəsini azaltmağa davam edirik və daha 115 kölgə donanma gəmisini və onların tərəfdarlarını təqib edirik”.

Paket həmçinin Al-yə qaz tədarükünü bərpa etmək üçün marşrut olacağı iddia edilən “Şimal axını” boru kəmərinə də əhatə edir.

Kallasın sözlərinə görə, Al-nin yeni məhdudiyyətləri sanksiyalardan yayınan Çin banklarını da hədəfə ala bilər: “Biz Rusiya hərbi sənayesinə, sanksiyalardan yayınmağa im-kan verən Çin banklarına təzyiq artırırıq və dron texnologiya-larının ixracını əngəlləyirik”. Sanksiyalar paketinə ilk dəfə ola-raq bayraq reyestri və “Rosneft”in Hindistandakı ən böyük neft emalı zavodu daxildir.

Hər 3 rus rublundan biri müharibəyə gedir

İqtisadiyyatdakı və maliyyə bazarındakı ağır vəziyyət səbə-bindən Rusiya bankları Moskvadan kömək istəyir. “AzPoli-tika” xəbər verir ki, “The Telegraph”ın yazdığına görə, Ru-siyanın ən azı üç ən böyük bankı dövlətdən maliyyə yardımı almağı nəzərdən keçirir. Bu addım ölkənin Rusiyanın Ukray-naya təcavüzünün təzyiqindən əziyyət çəkməsinə işarədir.

Yazıda qeyd olunur ki, hökumət məmurları banklara ümidsiz kreditlərin tam həcmi açıqlamamağı, əksinə, daha yaxşı mənzərəni göstərmək üçün maliyyə hesabatlarını yeni-dən strukturlaşdırmağı əmr ediblər.

Bununla belə, bu taktika tükənəcək. Bu səbəbdən bankların Moskvadan dəstəyi lazımdır: “Rusiya iqtisadiyyatı Vladimir Putinin Ukraynadakı müharibəsi, Qərb ölkələrinin tətbiq etdiyi sanksiyalar, hökumət üçün kritik gəlir mənbəyini təhdid edən neftin qiymətinin düşməsi səbəbindən təzyiq altındadır”.

Qəzet yazır ki, rəsmi hesablamalara görə, ötən il Rusiya iqtisadiyyatı 4,3% artıb. Lakin Moskvanın xərclediği hər üçün-cü rubl orduya gedib. Eyni zamanda artan ərzaq qiymətləri və işçi çatışmazlığı da inflyasiyanı ikirəqəmli səviyyələrə çatdı-rıb. Xüsusilə adi ruslar ən sadə malları almaqda çətinlik çəkir-lər, hətta hazırda Rusiyada kartof qıtlığı belə var: “Mərkəzi bank uçot dərəcələrini 20 faiz səviyyəsində saxlamasına bax-mayaraq, vəziyyətə nəzarət etməkdə çətinlik çəkir. Hökumə-tin maliyyəsi böyük bonus ödənişləri və əsgərlər üçün yüksək maaşların təzyiqi altındadır”.

nın iflasına doğru gedir. Uk-rayna ilə sərhəddə 160 minlik ordu yığıblar. Bu, ölkə məhvə doğru gedir. Rusiya rəsmiləri Ukraynada mövqeyini itirdiyi-

ni qəbul etməlidir və Ukrayna, Azərbaycanla münasibətləri saxlamağı düşünməlidir”.

□ **Sahane RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Məlum olduğu kimi, Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhmmədov iyulun 16-17 tarixlərində Azərbaycanda olub. O, Prezident İlham Əliyevlə birlikdə Qarabağa gedib, Şuşanı gəzib, görülən işlərlə tanış olub.

Siyasi şərhçilər hesab edir ki, Azərbaycan daha bir nəqliyyat dəhlizi yaratmaq üçün hazırlıqlara başlayıb. Belə ki, Əfqanıstanla birlikdə Lazurit dəhlizinin açılması məsələsini türkmən liderlə müzakirə etmək zərurəti yaranıb. Çünki həmin dəhliz Xəzər dənizi və Türkmənistan üzərindən keçməklə Əfqanıstana uzanacaq. Bu, Azərbaycanın həmin bölgədə mövcud olan ölkələrlə, xüsusən də Pakistanla birbaşa əlaqə qurmasına yardımçı olacaq.

Bundan başqa, həmin dəhliz vasitəsilə Azərbaycan Əfqanıstan və digər bölgə dövlətlərinin Gürcüstan və Avropaya yüklərin daşınmasını asanlaşdıracaq.

Xatırladaq ki, dəhliz ideyası 2012-ci ildə ortaya çıxıb. 2017-ci ildə bununla bağlı Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Türkmənistan və Əfqanıstan arasında Aşqabadda niyyət protokolu imzalanıb. Lakin Əfqanıstanda baş verən hadisələrdən dolayı ideyanın reallaşması təxirə salınıb. Layihənin ilkin büdcəsi 2 milyard dollar hesab olunur.

İranın "Mashregh News" saytı da yazıb ki, Azərbaycan və Əfqanıstan hökuməti Lazurit (Lapid Lazuli) dəhlizini inkişaf etdirmək niyyətindədir. "Əfqanıstanın baş naziri bu məqsədlə Bakıda səfərdə olub".

Qeyd edilir ki, Azərbaycan Xəzər dənizi və Türkmənistan

vasitəsilə Əfqanıstanla birləşən Lazurit dəhlizinin canlandırılmasında maraqlıdır.

Deputat Azər Badamov da hesab edir ki, Türkmənistan Xalq Məclisi sədrinin öl-kəmizə səfəri çərçivəsində müzakirə olunan mövzulardan biri Lazurit dəhlizinin açılması ilə bağlı məsələ olub.

"Yeni Müsavat"a şərhində deputat bildirdi ki, dövlət başçımızla görüşdə Berdiməhmmədovun səsləndirdiyi qardaşlıq, mehriban qonşuluq və əməkdaşlıq fikirlərinin arxasında böyük siyasət və fəlsəfə dayanır:

"Bugünkü dəyişkən dünyaya nizamında beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin aktuallığı daha da artıb. Hansı ölkələr beynəlxalq dəhlizlərə nəzarət edərsə, o ölkələr də müəyyən üstünlüklər qazanırlar. Azərbaycanın ərəşəyə gətirdiyi Şimal-Cənub və Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizləri ölkəmizi beynəlxalq logistik mərkəzə çevirib. Qeyd etmək istəyirəm ki, son bir ildə Türkmənbaşı və Bakı ticarət limanları arasında konteyner daşımaları 2,9 dəfə artıb. Həm də Bakı beynəlxalq ticarət limanının yükaşıma gücü 25 milyon tona çatdırılıb. Bu da Türkmənbaşı limanından daha iri həcmdə yükləri qəbul etməyimizə imkan verir. Əslində Lapis-Lazuli beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi 2017-ci ildə Aşqabad şəhərində keçirilmiş regional-iqtisadi əməkdaşlıq

Türkmən liderini Azərbaycana gətirən iki səbəb

Azərbaycan Türkmənistan vasitəsilə Əfqanıstanla birləşən Lazurit dəhlizinin canlandırılmasında maraqlıdır

konfransı çərçivəsində Azərbaycan, Türkiyə Gürcüstan, Türkmənistan və Əfqanıstan hökumətləri arasında imzalanmış müqavilə ilə razılaşdırılmışdı. Eyni zamanda ilkin mərhələdə bu dəhlizin büdcəsi 2 milyard dollar müəyyən edilmişdi, amma dəhlizlə bağlı

müvafiq addımlar atılmadı. Bu gün isə Lapis-Lazuli dəhlizinin açılması məsələsinin yenidən aktuallaşdığını hesab edə bilərik. Bu, Əfqanıstan və Pakistandan Xəzər dənizi üzərindən Avropaya qədər ticarət daşımalarının həyata keçirilməsinə imkan verəcək.

Bu baxımdan Zəngəzur dəhlizinin açılmasının həm də Türkmənistanın maraqlarına uyğun gəldiyini dəyə bilərik".

Respublikaçı Alternativ Partiyasının (ReAL) sədri Natiq Cəfərli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Azərbaycanın istənilən istiq-

metdə logistik yolların açılmasında maraqlı olduğuna diqqət çəkdi. N.Cəfərli xatırladı ki, vaxtilə Lapis-Lazuli beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi barədə çoxlu müzakirələr olub: "Lapis-Lazuli beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin açılması ilə bağlı bir neçə problem var ki, onlar həllini tapmamış dəhlizin işə düşməsi mümkün deyil. Əsas problem təhlükəsizlik məsələsidir. Əfqanıstandan keçən yüklər sığortalımalı, təhlükəsizliyinə zəmanət verilməlidir. Yükdəşimə şirkətləri rəsmi sığorta olmadan fəaliyyət göstərmirlər. Əfqanıstan ərazisindən keçəcək yükləri isə sığortalamaq istəmirlər. Əgər texniki məsələlər həll olunsay, sözügedən marşrutun açılması Azərbaycanın maraqlarına uyğundur. Azərbaycan nə qədər çox logistik yolların mərkəzində olacaqsay, bir o qədər ölkəmiz üçün xeyir olar".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Belçikadan Azərbaycanın suverenliyinə hücum - sərt təpki

Benilüks ölkələrinin ard-arda tərribatçı fəaliyyəti təsadüfi deyil - "ilanın başı" göründü

Iyulun 17-də Belçika Nümayəndələr Palatası Azərbaycanın suveren ərazisində - Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirlərini təhrif edən və ölkəmizə qarşı əsassız ittihamlarla dolu olan qətnamə qəbul edib. Musavat.com-un məlumatına görə, sənədin bütün maddələri Azərbaycanın milli maraqlarına və beynəlxalq hüququn reallıqlarına zidd olmaqla yanaşı, açıq şəkildə Ermənistanın və onun dəstəklədiyi separatçı ermənilərin mövqeyini müdafiə edir.

Belçika parlamenti qon-darma "artsax" rejiminə qarşı keçirilmiş qanuni antiterror əməliyyatını "hücum" kimi qiy-

mətləndirib və bu addımın beynəlxalq hüquqa zidd olduğunu iddia edib. Halbuki Azərbaycan həmin ərazidə

öz suverenliyini bərpa edib və bu, BMT Nizamnaməsinə, beynəlxalq hüququn prinsiplərinə tam uyğundur.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) baş məsləhətçisi, beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki şanlı qələ-

bəsindən sonra global erməni şəbəkəsi və onların havadarları daha da aktivləşərək ölkəmiz əleyhinə beynəlxalq hərəkat formalaşdırmağa çalışırlar. Ekspert bunu Azərbaycanın 1994-2020-ci illərdə beynəlxalq platformalardakı aktivliyi ilə müqayisə edib: "O dövrdə Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğalını beynəlxalq hüquqi müstəvidə ifşa etməyə çalışırdı və bu sahədə xeyli uğurlu nəticələr də əldə olunmuşdu. 2020-2023-cü illərdə Azərbaycanın hərbi əməliyyatlarının arxasındakı hüquqi bazis, hüquqi əsaslandırma məhz elə ötən 30 ildə əldə olunan beynəlxalq sənədlər idi. Hazırda Ermənistan hakimiyyəti Azərbaycanla sülh quruculuğu üzərinə fokuslansa da, Avropada və Amerikada revanşist qüvvələrin dəstəyi ilə tərribatçı fəaliyyətlər tam sürəti ilə davam etməkdədir. Onlar Azərbaycanın öz torpaqlarını azad etməsini legitimləşdirməyə, Qarabağ ermənilərinin könüllü köçünə "etnik tə-

mizləmə", "soyqırımı" donu geyindirməyə, Azərbaycana qarşı beynəlxalq sanksiyalara və təminat iddialarına nail olmağa çalışırlar. Onların, xüsusilə Fransanın təsir gücünün yüksək olduğu Benilüks ölkələrindən anti-Azərbaycan fəaliyyətinə start verməsi də təsadüfi deyil. 2024-cü ilin dekabrında İsveçrə parlamentinin aşağı, bu il 18 martda isə yuxarı palatasında tamamilə tərribatçı xarakterli qərarın qəbul olunmasına nail olmaları xatırlamaq olar".

Ekspert dedi ki, bu qərar görə Qarabağ ermənilərinin geri dönüşünün təşkilinə dəstək üçün qarşıdakı bir il ərzində beynəlxalq "sülh forumunun" keçirilməsini öz məqsədi elan edən "İsveçrə Sülh İnisiatiivi" adlı qrup yaradıldı: "Bu qrupun təsis iclasındakı açıqlamalar tamamilə tərribat dolu idi. Burada çıxış edən keçmiş qondarma rejimin Ermənistan nüməyəndələrinin yaratdığı "Komite" rəhbəri, Köçəryan dövründə Ermənistan XİN vəzifəsini daşımış Oskanyanın açıqlamalarına baxmaq yetərlidir. O, Qarabağın heç zaman müstəqil Azərbaycanın ərazisi olmadığı, hətta I respublika dövründə belə erməni idarəsində olduğuna dair saxta tezisi irəli

sürür. Bu tezisi yaymaqla keçmiş qondarma rejimin gələcəkdə təkrar dirçəldilməsinə dair ümidlər bir arada beynəlxalq arenaya daşınır".

Ş.Cəlilzadənin sözlərinə görə, Belçika parlamentinin bu cür tərribata qoşulması sadəcə təəssüf doğurmur, həm də Azərbaycanın Qarabağa dair həqiqətləri dünyaya çatdırmaqda erməni yalanları qarşısında geri qaldığını göstərir: "Azərbaycanın Avropa parlamentlərində, ABŞ Konqresində lobbicilik və təbliğat fəaliyyətini gücləndirməsi, Qarabağın keçmiş və müasir tarixi ilə bağlı reallıqları Avropa və ABŞ qanunvericilərinin diqqətinə daha dolğun şəkildə çatdırması arzuolunandır. Bununla yanaşı, qeyd etmək lazımdır ki, istər Belçika, istər İsveçrə parlamentində qəbul edilən qətnamə və qərarlar olsun, istər də ABŞ Konqresinə ötən il təqdim olunan "Arsaxın gəlirlərinin bərpası" aktı olsun (bu akt təminat iddiasını irəli sürürdü), yaxud Avropa Parlamentinin ötən illərdə qəbul etdiyi qətnamə və çağırışlar olsun - bütün bunlar real siyasətə təsir etməyəcək alətlərdir".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ukraynadakı müharibəyə son qoymaq və sülh masasına qayıtmaq üçün Rusiyaya təxminən iki aylıq vaxt verib. Lakin rəsmi Moskva bu xəbərdarlığı görməzlikdən gəlir və Ukraynaya raket, dron yağdırmağa davam etməkdədir. Rusiya rəhbərliyi öz işğalçı hədəflərinə çatmayınca atəşkəsə getməyəcəyi barədə davranış sərgiləməkdədir.

Bir sıra təhlilçilər əsas səbəbi Kremlin neoimperiya maraqları üçün Ukraynanın oynadığı həlledici rolla bağlayır. Qərb nəşrlərinin də yazdığı kimi, belə hesab olunur ki, əgər Rusiya Ukraynanı saxlamaqla Qafqaz arasında seçim qarşısında qalsa, o zaman diqqətini Ukraynaya yönəldəcək. ABŞ-ın Lehi Universitetinin professoru Arman Qriqoryan da eyni fikirdədir.

Onun qənaətinə, Rusiya üçün Qafqaz nə qədər vacib olsa da, Ukrayna ondan da vacibdir: "Rusiya üçün vəziyyətin nə dərəcədə çətin olduğunu - yeni bu cür sərt seçim qarşısında qalıb-qalmadığını dəqiq bilmirik. Lakin əgər belə bir zərurət yaranarsa, Rusiya məcbur olub öz qüvvələrini və resurslarını Ukrayna üçün saxlayacaq və məhz ora yönəldəcək. Mənə elə gəlir ki, bu halda Rusiya Qafqazdan geri çəkilecək".

Qriqoryana görə, Moskva üçün Qafqazda mövqelərini qorumağın nə qədər çətin olacağını dəqiq söyləmək çətinidir. "Əgər biz (Ermənistan - red.) faktiki olaraq Rusiyanı Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmağı hədəfləyən "araba"ya qoşulmasaydıq, Kreml üçün vəziyyət bu qədər ağır olmazdı", - o əlaqə edib.

Belədir, Rusiyanın regiondan çıxarılmasında Ermənistan həqiqətənmi həssas, eyni zamanda zəif "bənddir"? Rusiyanı sıxışdırıb çıxarmaq

mümkün olacaqmı? Onu hansı güc əvəzləyə bilər? Nəhayət, Bakının narahatlığına əsas varmı?

Politoloq Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın imperiya maraqlarının olduğu ortadadır: "Bu isə Cənubi Qafqazın hər üç ölkəsinin narahatlığı üçün əsas verir. Azərbaycan və Gürcüstandan fərqli olaraq, Ermənistanda hakimiyyətin məhz Qərbin diqtəsi və dəstəyi ilə formalaşması təbii olaraq rəsmi İrəvanın üzərinə müəyyən öhdəliklər qoyur. Paşinyanı hakimiyyətə gətirən güclərin onun qarşısında qoyduqları öhdəliklər məlumdur. Rusiyanın forpostu qismində çıxış etməyə son vermək, Rusiya ilə məsafəli davranmaq və ən nəhayət, Rusiyanın Ermənistandakı hərbi mövcudluğuna son vermək. Ərazisində Rusiya hərbi bazasının olması və eləcə də iqtisadi cəhətdən Rusiyadan asılılıq səbəbilə bu öhdəliklər Ermənistan üçün həqiqətən də icrası çətin olan öhdəliklərdir. Bu mənada Rusiyanın Ukrayna cəbhəsində ilişib qalması həqiqətən də rəsmi Moskvanın Cənubi Qafqazda mövqelərinin zəifləməsinə gətirib çıxardı. Əgər Ukrayna ilə müharibə olmasaydı, Ermənistan çətin ki, KTMT üzvlüyünü dondurmaq və ya Avropa İttifaqına üzvlük proseduruna başlamaq haqqında qərar qəbul edərdi. Çünki

Kreml Güney Qafqazla Ukrayna arasında - bizə ən sərfəlisi...

Yusif Bağırzadə: "Moskva bizə müttəfiq olmadığını sübut edib"

bayaq da qeyd etdiyim kimi, Rusiyadan asılılıq səviyyəsi ən yüksək həddədir və bu da Ermənistanı avtomatik olaraq "zəif bənd" durumuna salır. Düzdür, Ermənistan hələ ki Rusiyanın beşinci kolonu qismində çıxış edən siyasi müxalifətə və eləcə də kilsə rəhbərliyinə qarşı duruş getirə bilir,

amma Rusiyanın iqtisadi rıçaqları işə salacağı halda vəziyyət bir xeyli ağırlaşacaq".

Politoloq hesab edir ki, rəsmi İrəvan həm Qərb qarşısında götürdüyü öhdəliklərə uyğun olaraq, həm də Ermənistanı düşdüyü bataqlıqdan qurtarmaq üçün Rusiyanın sıxışdırılıb çıxarılması üçün

konkret addımlar atmaq məcburiyyətində qalacaq: "İlk addım olaraq KTMT-dən çıxmaq haqqında qərar qəbul edilə bilər. Şübhəsiz ki, bu zaman ciddi təzyiqlər olacaq. Enerji problemi, qida və s. Rusiyadan asılı sahələrdə ciddi problemlər ortaya çıxa bilər. Odur ki, Ermənistanın Rusiyanı əvəz edə bil-

cək yeni gücə ehtiyacı var. İndiki halda Ermənistanın Qərb tərəfdaşları ən yaxşı halda onun hərbi təhlükəsizliyinə bu və ya digər şəkildə töhfə verə bilərlər. Ermənistanı iqtisadi cəhətdən ayaqda saxlaya biləcək və Rusiyanın asılılığından xilas edə biləcək tək güc isə Türkiyədir. Bu nu Ermənistan rəhbərliyi və Ermənistanın havadarları da kifayət qədər yaxşı bildikləri üçün Türkiyə-Ermənistan münasibətlərinin normallaşmasına olduqca böyük diqqət ayırırlar. Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşması isə Azərbaycanla sülhdən keçir. Odur ki, Ermənistanın Rusiyadan gələn təzyiqləri neytrallaşdırma bilməsi üçün Azərbaycanla sülhə və nəticə etibarilə Türkiyə ilə sərhədlərin açılmasına və ticari-iqtisadi münasibətlərin bərpasına ehtiyacı var".

Y. Bağırzadə qeyd etdi ki, Azərbaycan Rusiyadan nə iqtisadi, nə hərbi, nə də siyasi cəhətdən asılı olmadığına baxmayaraq, hər zaman həzırqlı olmalıdır, çünki rəsmi Moskva bütün davranışları ilə dost və müttəfiq ölkə olmadığını artıq sübut edib.

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

"Köçəryan məni qəbul etdi, xeyli söhbətləşdik"

Misir Mərdanov: "Paşinyanın əmisi bizim rayonda tanınmış cərrah idi"

Sabiq təhsil naziri, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Misir Mərdanov "AzPolitika"ya müsahibəsində Qərbi Azərbaycan İcmasının fəaliyyətindən, Ermənistandan deportasiya olunmuş soydaşlarımızın qayıdış hüququnun bərpasından, bu kontekstdə siyasi müstəvidə baş verən bəzi məqamlardan danışdı.

"Ümumilikdə, gözlədiyimizdən də çox işlər görüldü. Bunun əsas səbəbi odur ki, bu məsələ - icmanın fəaliyyəti cənab Prezidentin birbaşa diqqətindədir. Onun 2022-ci ilin dekabrında İctimai Birliyin yeni binasının açılış mərasimində iştirakı, orada geniş və dərin məzmunlu çıxışı, strateji məqsədlərin müəyyənləşməsi ilə bağlı xüsusi tapşırıqlar verməsi, "Qayıdış Konsepsiyası"nın hazırlanaraq təsdiqlənməsi olduqca əhəmiyyətli hadisələr oldu. Ötən müddətdə Bakıda, həmçinin ölkənin digər regionlarında xarici ölkələrdən yüzlərlə tanınmış alimin də iştirak etdiyi beynəlxalq elmi konfranslar keçirilib. Bir dəfə də Ankarada böyük konfrans təşkil olub. Çoxsaylı kitab və məqalələr nəşr olunub. Şəxsən mən özüm bizim yaşadığımız ərazilərlə bağlı böyük bir kitab yazmışam. Kitabın adı

belədir: "Qərbi Azərbaycan həqiqətləri: Qaraqoyunlu dərəsinin Göyərçin və Salahkəndləri". Bu, bölgə ilə bağlı geniş məlumat verən bir əsərdir. "Qərbi Azərbaycan İrsi - Tarixi Sənədlər Toplusu"nun birinci cildi çap edilib. Bu kitabda çox zəngin və real məlumatlar toplanıb. Əsasən Qərbi Azərbaycandakı qəbiristanlıqlara həsr olunan və mühüm tarixi həqiqətləri özündə əks etdirən kitab Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri

professor Ədalət Vəliyevin elmi məsləhətçiliyi ilə hazırlanıb", - eks-nazir deyib.

Onun sözlərinə görə, insanlarımızın Qərbi Azərbaycan məsələsinə marağı və diqqəti böyükdür: "Bu gün Qərbi Azərbaycan əsilli insanların, xüsusilə də onların övladlarının bu məsələyə böyük marağı var. Onlar gəlirlər və soruşurlar: "Biz nə edə bilərik, necə kömək ola bilərik?" İcmanın binasına getsəniz, orada çoxlu sayda xəritələr, arxiv sənədləri, Qərbi Azərbaycan regionları, oranın tanınmış şəxsiyyətləri ilə bağlı son illərdə çap edilmiş kitab-

lar görürsünüz. Bunlar iki il yarımda toplanmış böyük işlərin yalnız bir qismidir. Qarabağ problemi həll edildikdən sonra bu məsələ dövlət başçısının siyasətində prioritet istiqamətlərdən biri olmuşdur. Cənab Prezidentin dəstəyi ilə icmanın yenidən formalaşması və məsələnin dövlət səviyyəsinə qaldırılması bu vacib sahəni beynəlxalq səviyyədə diqqət mərkəzinə gətirib. Prezidentin də dedi ki, bizim heç kimin torpağında gözülməz yoxdur. Amma bu insanların da haqqı var ki, gedib də-baba yurdlarında yaşasınlar. O torpaqların çoxu boş-

dur, insanlar ora qayıtmalıdır. Ermənistanın borcudur ki, bu məsələdə bizə şərait yaratsın".

Mərdanov sülh prosesindən də danışdı: "Hadisələrin axarı bizim ürəyimizcədir. Cənab Prezident bu işi elə ustalıqla aparır ki, kənardan baxanda heyran olmaya bilmirsən. Bu gün Azərbaycan əsas siyasi mərkəzlərdən birinə çevrilib. Məsələn, Suriya rəhbərinin ölkəmizə gəlməsi və burada görüşlər keçirməsi, Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçıların qeyri-rəsmi Zirvə toplantısı, ölkə başçısının Paşinyanla bu yaxınlarda baş tutan təkbətək görüşü, Xankəndidə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının VII zirvə görüşü və digər beynəlxalq hadisələr bizə böyük ümidlər verir. Cənab Prezidentin "Bizim vasitəçiyə ehtiyacımız yoxdur" deməsi özünəinamin və prinsipial mövqeyin nümunəsidir".

Sabiq nazir Zəngəzur məsələsinə də toxunub: "Söhbət orada 43 kilometrlik bir ərazidən gedir. İndi deyirlər ki, ABŞ bu dəhlizi 100 illik icarəyə götürmək istəyir. Amma tərəflər hələlik buna razı deyillər. Məncə, növbəti görüşlərdə Prezident İlham Əliyev bu məsələni Paşinyanla həll edəcək".

M. Mərdanov deyib ki, 2000-ci ildə Azərbaycanın təhsil naziri kimi Avropa Şurasının Ermənistanda keçirdiyi tədbirə qatılmışdı: "Tədbirdən sonra İrəvanda onların təhsil naziri, parlament sədri və prezidenti ilə görüşdük. O zaman prezident Köçəryan idi. Deyirmi stol arxasında söhbət edərkən mənə nə arzuladığımı soruşdular. Mən də bildirdim ki, anadım olduğum kəndi görmək istəyirəm. Mənim üçün sürücü, eyni zamanda mühafizəçi ayırdılar və öz kəndimizə getdim, evimizdə oldum. 1954-cü ildə tikilib başa çatmış evimiz 46 il müddətində öz dayanıqlığını saxlamışdı..."

Keçmiş nazir deyib ki, hələ də revanşist düşüncəli qüvvələr, partiyalar var: "Məsələn, Daşnaksütyun partiyası çox avantürüst bəyanatlar verir. Amma Nikol Paşinyan da var. Onun əslisi bizim İcevan rayonundandır. Yaxşı xatırlayıram, 70-80-ci illərdə onun əmisinin rayonun tanınmış cərrahı kimi kəndimizin üzvü olan insanları ilə yaxın münasibətləri var idi. Paşinyanla üz-üzə gəlsəm, bu məsələləri mütləq ona xatırladaram. Hesab edirəm ki, Paşinyan baş verənlərdən düzgün nəticələr çıxarmağa çalışır. Nəhayət, anlayır ki, danışıqlardan başqa yol yoxdur. Fransa və Rusiya onu yenidən qızışdırmağa çalışsa da, hiss olunur ki, Paşinyan bu prosesdən qurtulmaq istəyir".

Ermənistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan İran İslam Respublikasının Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Əli Əkbər Əhmədianla telefon danışığı aparıb. “Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, əsas müzakirə mövzularından biri regional kommunikasiyaların açılması məsələsi olub.

A.Qriqoryan bir daha vurğulayıb ki, Ermənistan bu məsələdə ərazi bütövlüyü, suverenlik və milli yurisdiksiya prinsiplərinə əsaslanır. Bu, birbaşa olaraq Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi ideyasına qarşı mövqe kimi qiymətləndirilir. Əhmədian da İranın bu məsələdəki mövqeyinin dəyişməz olduğunu bəyan edərək Ermənistanın yanaşmasını dəstəklədiyini bildirib. Tehran dəfələrlə bəyan edib ki, regionda eksterritorial (yeni suveren dövlətin nəzarətindən kənar) dəhlizlərə qarşıdır.

Eyni gündə İranın Ermənistandakı səfiri Mehdi Sobhani növbəti dəfə destruktiv mövqe sərgiləyib. “Ermənistan hakimiyyəti İran tərəfini əmin edib ki, digər ölkələrlə, o cümlədən Avropa ölkələri ilə əməkdaşlığın inkişafı İrəvan və Tehran arasında münasibətlərə zərər vermir”. Musavat.com erməni mediasına istinadən bildirir ki, bunu İranın Ermənistandakı səfiri Mehdi Sobhani deyib. Onun sözlərinə görə, Tehran erməni dostlarına güvənir. Mehdi Sobhani Ermənistanın İctimai Televiziyasına müsahibəsində deyib ki, Ermənistan hökuməti İranla əməkdaşlığa kifayət qədər həssas yanaşır. Diplomət qeyd edib ki, Tehran həmçinin regionda sülhün və sabitliyin möhkəmləndirilməsində, İrəvanla qonşuları arasında dinc yanaşı yaşamada maraqlıdır.

İyulun 18-də isə Vaşinqtonda ABŞ Dövlət Departamentinin ənənəvi media brifinqi keçirilib. Brifinq zamanı ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Temmi Bryus (Tammy Bruce) yerli və xarici jurnalistlərin aktual mövzularla bağlı suallarını cavablandırıb. Musavat.com xəbər verir ki, tədbirdə iştirak edən jurnalist və hüquq müdafiəçisi Əhməd Şahidov Cənubi Qafqazda son günlərin ən çox müzakirə olunan geosiyasi məsələlərdən biri olan Zəngəzur koridorunun açılması ilə bağlı ABŞ hökumətinin rəsmi mövqeyini gündəmə gətirib. Əhməd Şahidov sualında qeyd edib ki, ötən həftə ABŞ-ın Türkiyədəki səfiri Tomas Barrak (Thomas Barrack) media qarşısında çıxışında Zəngəzur Koridorunun idarəçiliyinin 100 illik müddətə bir Amerika şirkətinə verilməsinin mümkün olduğunu bildirdi. Bu bəyanat Cənubi Qafqazda geniş rezonans doğu-

Tehranda İrəvana qəfil zəng - Zəngəzur "sancısı"

Al-nin Ermənistanda, ABŞ şirkətinin Zəngəzur dəhlizində mövcudluğuna “göz yuman” İranın radikal qüvvələrinin qərəzli mövqeyi səngimək bilmir; **ermənişünas alim: “İranın koridorun açılmasına mane olacaq gücü yoxdur”**

rub və bir sıra siyasi dairələrdə, o cümlədən Rusiya və İranda ciddi narahatlığa səbəb olub. Moskva və Tehran bu koridora nəzarəti öz əllərində saxlamaq istədiklərini açıq şəkildə bəyan ediblər.

Bu kontekstdə, Əhməd Şahidovun sualı Birləşmiş Ştatların rəsmi qurumlarının Zəngəzur Koridoruna və ümumiyyətlə, bölgədə kommunikasiya yollarının açılması ilə bağlı strateji yanaşmasını öyrənmək məqsədi daşıyıb.

Suala cavab verən Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Tammy Bruce bildirib ki, bu məsələ birbaşa Ağ Evin səlahiyyətinə daxildir və yekun qərar prezident səviyyəsində verilir. Bununla belə, o, ABŞ hökumətinin Cənubi Qafqazda sülh təşəbbüslərini, Azərbaycan və Ermənistan arasında dayanıqlı və davamlı sülhün əldə olunması prosesini dəstəklədiyini bildirdi.

Mətbuat katibi əlavə edib ki, prezident Donald Tramp və dövlət katibi Marko Rubio daha əvvəl bu mövzu ilə bağ-

lı açıq bəyanatlar verərək regional kommunikasiya və infrastruktur layihələrinin sülhə töhfə verəcəyini vurğulayıblar. ABŞ tərəfi hesab edir ki, nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin açılması Cənubi Qafqazda etimad mühitini möhkəmləndirə, iqtisadi əməkdaşlığı artıraraq uzunmüddətli sabitliyə zəmin yarada bilər.

Tammy Bruce həmçinin vurğulayıb ki, Zəngəzur Koridoruna dair ABŞ hökumətinin konkret və rəsmi mövqeyi yaxın günlərdə yazılı şəkildə təqdim olunacaq.

Qeyd edək ki, baş nazir Paşinyan dəhlizə nəzarətin xarici şirkətə verilməsini istisna etməyib. Hesab edilir ki, bu şirkətin ABŞ-a aid olması mümkündür. İstisna deyil ki, Əbu-Dabi danışqılarında da əsas mövzularından biri dəhliz olub. İran isə bu yöndə fəallığı gördüyü üçün yenidən danışımağa başlayıb və İrəvanda səfir sinəsini qabağa verib. Məlumdur ki, Tehran dəhlizin əleyhinədir. İranın bu məsələdə hələ də israr etməsi Er-

mənistanın bir qədər yumşalan mövqeyinə necə təsir edə bilər?

Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru, ermənişünas alim Qafar Çaxmaqlı “Yeni Müsavat”a açıqlamasında İranın siyasəti ilə bağlı Ermənistanda mövcud olan yanaşmaları xatırladı: “Zəngəzur dəhlizinin açılmasının indiyədək gecikdirilməsinin səbəblərini məhz İran olmasının artıq Ermənistanın özündə belə fərqi nə varırlar. Suren Surenlyants adlı politoloqa görə, İran avropalı müşahidəçilərin bölgəyə gəlməsinə qarşı çıxırdı. Sonra gördü ki, bu missiya İranın dövlət maraqlarına zidd deyil, indi kommunikasiya xətlərinin açılmasına və bu işə Amerika şirkətinin nəzarət etməsinə də eyni yumşaq mövqe ilə yanaşmağa məcbur olacaq. Başqa bir siyasət adamı Artur Xaçikyan da deyir ki, kommunikasiyaların açılmasına İranın etirazı həm də o deməkdir ki, qonşu ölkə Ermənistanı sevmir və onun dünyaya açılmasını istəmir. Bu yanaşmanın bölgədə sülh və sabitliyin

təhlükəyə düşməsi ilə əlaqəsi yoxdur. Əksinə, Ermənistan müəyyən müzakirələrin nəticəsində ağıllı qərar verərsə, o zaman təhlükələri dəf etmiş olar”. **Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, Mehdi Sobhani bir Türk düşmənidir:** “İndiyədək verdiyi bəyanatların hamısının Türkiyə və Azərbaycan əleyhinə olduğunu görmüşük. Amma bunların heç bir faydası olmayıb. Rəsmi İran yeri gəldi gəlmədi “qırmızı xətt”dən danışaraq əslində Ermənistanı basqı altında saxlayıb. Ermənistan tarixi firsəti dəyərləndirib Azərbaycanla sülh prosesinə yardım edəcək qərar versə, İran nə edəcək? Ermənistanı işğalçı edəcək, onun hansı vasitələri var ki, qonşu ölkəni verəcəyi qərardan vaz keçirə bilsin. İran boşuna belə bəyanatlar verir”. **Ekspertin sözlərinə görə, artıq İranın Zəngəzur dəhlizinin açılmasına mane olacaq gücü yoxdur:** “Ehtimal ki, iki ölkə təhlükəsizlik şuralarının katibləri - Armen Qriqoryanla Əhmədian bir birini anlayıblar. Əhmədian deyir ki, İranın mövqeyi də-

yişməyib. Amma Ermənistanın mövqeyinin dəyişəcəyini bilməlidirlər. Çünki bu ölkənin başqa çarəsi və dirəniş göstərəcək gücü yoxdur. Bu dəhliz açılacaq”.

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə bildirdi ki, İran daim Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşı olub: “Xüsusilə Ermənistan da bu dəhlizə qarşı idi. Bir növ İran bundan “cəsarətlənib” İrəvana dəstək verirdi. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin sənədinin təsdiq olunması, Əbu-Dabidə aparılan danışıqlarda müsbət prosesin başlaması artıq İrəvanın mövqeyində dəyişiklik etdi. Həmçinin Nikol Paşinyanın Ankara səfərindən sonra Zəngəzur dəhlizinin açılması aktuallaşdı. Bununla da Ermənistan tərəfi Zəngəzur dəhlizinin açılmasına razılıq verib. Bu dəhlizin ABŞ şirkətinin nəzarətinə verilməsi və digər texniki məsələlər müzakirə edilir. Əsas məqam ondan ibarətdir ki, Tehran rejimi bu dəhlizə qarşı çıxdığı halda, Ermənistanın razılığından sonra İran geri addım atdı. Hətta Paşinyan İranın düşməninə nəzarətində olması halında dəhlizin təhlükəsizliyi məsələsində razılaşmaya üstünlük verir. Lakin İran yenə də susur”. **M.Əsədullazadənin fikrincə, ABŞ Zəngəzur dəhlizinə nəzarət edəcəksə, İran bu dəhlizdən istifadə edə bilməyəcək:** “Göründüyü kimi, Paşinyan İranın ənənəvi düşməninə İranla tam sərhədə gətirir. Halbuki Azərbaycan Ermənistanla Kaliningrad dəhlizinə uyğun olaraq sərbəst gediş-gəlişi təklif kimi irəli sürürdü. İran buna da qarşı idi. Ermənistan guya rəsmi Tehranı arxayın salıb ki, İranın təhlükəsizliyi üçün problemlər yoxdur. Halbuki İranla qarşı aparılan hərbi əməliyyatlarda Ermənistan ABŞ kəşfiyyatı fəal rol oynadı. İran düşməninə onun sərhədinə gəlməsinə göz yumur. Amma Azərbaycana qarşı molla rejimi hələ də öz kəskin ritorikasıdan imtina etmir. Tehran Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesinə dəstək vermir. Elə bunun ilkin əlaməti onun Zəngəzur dəhlizinə qarşı olmasıdır. Halbuki İran deyirdi region məsələlərini region ölkələri həll etsin, xarici ölkələr qarışmasın. İran məhz prosesi sabotaj etdiyi üçün ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizinə gəlib nəzarət etməsini istəyir. İran istəyirdi ki, regional şərtlər dəyişməsin, status-kvo qalsın. Dünyada və regionda gedən geosiyasi prosesləri düzgün qiymətləndirə bilməyən İran kənarda qalır”. **Ekspert əmindir ki, Zəngəzur dəhlizi açılacaq və Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi bağlanacaq:** “İran dəstək vermədiyi üçün proseslərdən də kənarda qalacaq. Beləliklə, Araz dəhlizi də boş qalacaq”.

□ **E.PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

Öz ciğırlarımızla getmək

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

ABŞ-da qərar çıxarıblar, indən belə başqa dövlətlərdə keçirilən seçkilərə qiymət verməyəcəklər. Allaha şükür. Yoxsa hamını bezdirmişdilər. Ay filan ölkədə bələdiyyə düzgün seçilmədi, ay bəhmən dövlətdə seçkilər zorakılıq şəraitində olmuşdur... Ən pisi bunların hamısının “narahatıq” mesajıyla müşayiət edilməsiydi. Dünyanın ən zırpı məmləkətlərindən birinin daim narahat qalması, açığı, planetar məqsədlər baxımından neqativ hal idi.

Donald Trampın ikinci hakimiyyət dönməsi belə səmimi hərəkətlərlə yadda qalır. Onlar da başa düşürlər ki, misal üçün, Məzahir müəllimin həyat və yaradıcılığına qiymət verməyə artıq hər hansı mənəvi, psixoloji, siyasi haqları yoxdur. Tramp hazırkı dünya siyasətinin “Sevr etalonu”na çevrilibdir. Hamı ona baxıb düzlənir, siyasətini Amerikaya uyğun qurur. Niyə də qurmasınlar? Orada bu siyasət keçirsə, hər yerdə keçməlidir.

Sözləşib, bugünlərdə amerikalı qardaşlarımız çox komik (hətta Tramp baxımından da gülməli) olaya şahid oldular. ABŞ-da funksional təxminən bizim Mərkəzi Banka oxşayan Federal Ehtiyatlar Sistemi var. Həmin bu FES-in müdiri Cerom Pauell-lə Tramp faiz dərəcələri mövzusunda yola getmir. Neçə dəfə Pauelli işdən çıxarmaq gündəmə gəlib, nədənsə bunu edə bilməyib, ya da bacarmayıb - dəqiq bilmirəm, orada hələlik bəzi işlərdə Trampın yumruğu keçmir. Nəhayət, iki gün qabaq Tramp Pauell haqda növbəti tənqidində söhbəti yenə özündən qabaqkı prezident Baydenin üzərinə fırlatdı, dedi ki, Bayden bunu müdir qoymaqla qələt eləmişdir.

Amma anekdot odur ki, sən demə, Pauelli 2017-ci ildə bu vəzifəyə elə... Tramp özü qoyubdur! Birinci prezidentliyi dönməsində. Belə çıxır Donald müəllim artıq həmin prezidentlik müddətini tamam unutmuşdur.

Dünyada belə qərribə siyasi dəyişikliklər çoxdur. Bir ara bizdə türkcülük çox populyar idi, adamlar tələb edirdi ki, xalqımız “azərbaycanlı” yox, “türk” adlansın. Guya bununla dərhal inkişaf edəcədik. Hətta argument kimi Türkiyə örnək göstərilirdi. Ancaq hazırda Türkiyənin özündə millətin “türk” adlanmağını aradan qaldırmaq siyasəti başlanıb. Deyirlər hamımız “türkiyəli” adlanmalıyıq. Guya belə olsa, Türkiyədə yaşayan erməni, kürd, ərəb və sairə xalqlar özlərini yad saymayacaq. Hamı “türkiyəli” bayrağı altında toplaşib vahid nöqtəyə zərbə vuracaqdır. İnanan daşa dönsün. Maraqlıdır ki, bu modeli ABŞ da dəstəkləyir. ABŞ-ın Ankara böyükəlcisi Tom Barak “Türkiyə Osmanlı millət sistemi, siyasətinə qayıtmalıdır” kimi əcaib açıqlamalar verib. Sanki Osmanlının milli siyasəti uğurlu olduğu üçün 19-cu əsrdə yunanları, sonralar da ərəbləri, kürdləri, erməniləri, Balkan xalqlarını və sairəni üsyana qaldıran, etnik toqquşmalara qızışdıran elə başda ABŞ olmaqla, həmin Qərb dövlətləri deyilmiş. Görəsən, 20-ci əsrin təxminən elə bu vaxtlarında ABŞ prezidenti Vudro Vilson niyə şəxsən “Osmanlının milli siyasəti”ndən narazı qalıb onu tikələmək, ermənilərə-filana peşqəş etmək fikrində idi? Və həmin dövrdə Atatürk ortaya çıxmasaydı, indiki Türkiyədə, ümumiyyətlə, dövlət və vətəndaşlıq anlayışları qalacaqdımı?

Əlbəttə, “bizimdir, bizimdir, Kanada və Qrenlandiya bizimdir” mahnısı oxuyanlardan hər şey gözləniləndir. Amma qonaqlıq yaxşı şeydir, bir gün sizdə, bir gün bizdə. Zəhmət çəkin, siz də Amerikani sak qəbilə başçısı Qara Tərlanın vaxtındakı milli siyasətə qaytarın. 1830-cu illərə. Həmin cəsur hindu qəbilə başçısının ünlü çıxışından sitatla yazını bitirəm:

“Ağ adamlar hindulara nifrət edir və onları evlərindən qovub çıxarırlar. Lakin hindular yalançı deyillər. Ağ adamlar hindular haqqında pis danışır və onlara qəzəblə baxırlar. Lakin hindu yalan danışmır, oğurluq etmir. Əgər hindu ağ adam kimi pis olsa, bizim xalqın içərisində yaşaya bilməz; o, ölümlə cəzalandırılacaq və canavarlara atılacaqdır. Ağ adamlar pis müəllimlərdir; onların baxışları yalançıdır və onlar ticarətdə aldadırlar; onlar yazıq hindunun üzünə güllürlər ki, onu aldatsınlar; onlar hindunun əlini sıxırlar ki, özlərinə qarşı inam yaratsınlar, onları sərxoş olanacan içirtsinlər və bizim qadınları korlasınlar. Biz onlara dedik ki, bizi sakit buraxsınlar və bizdən uzaq olsunlar, lakin onlar bizi təqib edir, öz ciğırlarımızla getməyimizə mane olur və ilan kimi içərimizdə hərlənirdilər”.

Bakı-Moskva münasibətlərində davam edən gərginlik Rusiyadakı bəzi şovinist və anti-Azərbaycan ünsürlər üçün əsl fürsətə çevrilib. Onlar ölkəmizə, soydaşlarımıza qarşı ən absurd təklif və çağırışlardan belə çəkinmirlər.

Məsələn, “Rusiya kommunistləri” Partiyası baş nazir Mixail Mişustinə müraciət edərək, Rusiyaya “düşmən” ölkələrdən yeməklər təklif edən iaşə obyektlərinə vergi tətbiqi təklif edib. Bunu “Abzats” nəşrinə müsahibəsində partiyanın sədri Sergey Malinkoviç deyib.

“Rusiyaya düşmən olan ölkələrin mətbəxinə təbliğ etmək düzgün deyil. Axı bu ölkələr rus restoranlarının inkişafına kömək etmir və belə restoranlar praktiki olaraq yoxdur”, - Malinkoviç bildirib. Onun sözlərinə görə, ilk olaraq italyan, fransız, Cənubi Koreya, yapon, ispan və alman yeməkləri təklif edilən restoranlar “gözdən salınmalıdır”.

“Məsələn, Fransa, Almaniya, İtaliya bizə fəal şəkildə qarşı çıxır. Yaponiya çoxdan ərəzilərimizi istəyir. Ona görə də bu ölkələrə məxsus yeməklər üçün əlavə 12 faiz vergi olmalıdır. Qalanları üçün isə 10 faizdən başlaya bilərik”, - siyasətçi bildirib. Yerli media hesab edir ki, bu, məsələn, suşi və pizza müəssisələrini də əhatə edəcək.

Malinkoviç həmçinin Azərbaycan və Türkiyə yeməkləri təqdim edən kafələrin də vergiyə cəlb edilməsi məsələsini müzakirə etməyə çağırır, Rusiyanın “dostları” olan ölkələrin mətbəxinə isə “toxunmamağı” tövsiyə edir: “Biz Çin mətbəxinə toxuna bilmərik, onlar bizim dostumuzdur. Eləcə də Latin Amerikası mətbəxi, Vyetnam, Belarus, özbək, ərəb, Şimali Koreya mətbəxinin restoranları”.

Moskvanın qeyri-dost hesab etdiyi ölkələrin “qara siyahı”sına hazırda 49 dövlət daxildir. Onların arasında Slovakiya və Macarıstan istisna olmaqla, Avropa İttifaqı ölkələri, ABŞ, Yaponiya, Böyük Britaniya, Avstraliya, Ukrayna, İsveçrə və Monteneqro var.

Belə bir təklif keçə bilərmi? O halda ziyanı daha çox kimə dəyər?

Rusiya Dövlət Dumasının deputatı, “Ədalətli Rusiya” partiyasının sədri Sergey Mironov isə Azərbaycan diasporuna qarşı yeni hücum mərhələsini elan edib. O, Ural bölgəsində azərbaycanlı diaspor liderinin oğlu Mütəvəlli Şixlinskini həbsinə şəxsən onun müraciəti səbəb olduğunu bəyan edib. Deputat açıq şəkildə deyib ki, bu məsələ onun daha geniş hədəfinin - bütün Azərbaycan diasporunun yoxlanılması - bir hissəsidir (Haqqin.az). Xüsusilə Moskvanın iki nəhəng ticarət obyektinin - “Sadovod”

Moskvadan hədə, Bakıdan boykot

Kremlə artan təhdidlər və təzyiqlər fonunda Azərbaycan Rusiyanın MDB tədbirindən imtina etdi - səbəblər açıqlandı

və “Food City” bazarlarının fəaliyyətinin yoxlanılmasını tələb etdiyini bildirib.

Qeyd edək ki, bu bazarlar Rusiyada tanınmış azərbaycanlı mənşəli milyarder Qod Nisanova məxsusdur. Bu arada, Yekaterinburqdakı Azərbaycan diasporunun rəhbəri Şahin Şixlinski barəsində axtarış elan edilib. Ş.Şixlinski bir gün əvvəl həbs edilmiş oğlu kimi dövlət məmuruna qarşı zorakılıq etməkdə ittiham olunur. Göründüyü kimi, Rusiyadan təzyiqlər getdikcə artmaqdadır.

Bu arada, Azərbaycan MDB-nin İqtisadi Şurasının Moskvada keçiriləcək iclasında iştirakdan imtina edib. Bu barədə “Trend”ə məlumatlı mənbə bildirib. Qeyd edək ki, adətən MDB iclaslarında Azərbaycanı baş nazirin birinci müavini Yaqub Eyyubov təmsil edir. “Yaqub Eyyubov sözügedən tədbirdə iştirak etməyəcək. İmtinanın səbəbi Yekaterinburqda baş verən son hadisələr, AZAL-a məxsus təyyarənin vurulması və bu məsələlərin tənzimlənməsi üçün Rusiya tərəfinin lazımı addımlar atmaq istəməməsidir”, - mənbə qeyd edib.

Siyasi şərhçi Xəyal Bəşirovun sözlərinə görə, Rusiyada anti-Azərbaycan rüporları yenə də aktivləşiblər: “Həmin qüvvələr ölkəmizə qarşı müxtəlif ittihamlar səsləndirir. Yekaterinburq hadisələri baş verəndə də don geyindirildilər ki, illər əvvəl olmuş cinayətin istintaqı idi. Hər halda, diaspor rəhbəri Şahin Şixlinskiyə əvvəl saxlanması, sonra sərbəst buraxılması, ardınca təzədən oğlunun tutul-

ması, özünün axtarışa verilməsi göstərdi ki, prosedura yenidən start verilir. Yeni Azərbaycan əleyhinə dalğa başlanıb. Əslində təyyarəmizin vurulması, kiberhücumların olmasından sonra Azərbaycan rəsmi üzrxahlıq, kompensasiya və günahkarların cəzalanmasını gözləyirdi. Lakin yenə də əleyhimizə başlanılan kampaniya sübut etdi ki, Rusiya rəhbərliyinin bu məsələlərdə rolu var. Bütün bu səhvlər Rusiya dövlətinin adına yazılır”.

Ekspertin fikrincə, Azərbaycan qonşusu ilə əlaqələrin korlanmasında maraqlı deyil: “Üstəlik, Qərblə qarşıdurma görə Azərbaycan Rusiyaya lazımdır. Çünki təcrid olunub. Bununla belə, Rusiyanın addımları vəziyyəti daha da ağırlaşdırır. Rusiya son hərəkətlərini daxili işi sayır, ancaq bu, insan hüquq və azadlıqları məsələsidir. İndi də gah bayrağımızı yığışdırmaq, gah restoranlara vergi çağırışları Rusiyanın hüquqları idarə olunmadığını göstərir. Bu təşəbbüsləri irəli sürənlər siyasətçilər, partiya sədrleridir. Onlar özbaşına bu bəyanatları vermir, dövlətin nəzarəti altında səslənən açıqlamalardır. Yeni müstəqil şəxslər deyillər. Əks təqdirdə, Ukrayna müharibəsi haqda fərqli mövqe sərgiləyirdilər. Ona görə bütün bunların məsuliyyəti Rusiyanın üzərinə düşür. Eyni zamanda əlaqələri korlayan tərif Moskvadır və müttəfiqlik bəyannaməsinin bəndləri pozulur. Azərbaycan isə seyrçi mövqeyində qalmayacaq”.

Professor Qabil Hüseynli isə qeyd edib ki, Rusiya siyasətçiləri əndazəni aşırırlar. Onun sözlərinə görə, Moskva açıq düşmənçiliyi seçir və səslənən bu çağırışların ritorikası da nifrət üzərində qurulub. Professorun fikrincə, Rusiya azərbaycanlılara qarşı açıq hücumu keçib və bu da şovinizmin aydın təzahürləridir: “Rusiya hələ də imperiya zehniyyətindən qopma bilməyib və Azərbaycanı, ümumən postsovet məkanını özünün “arxa bağçası” sayır. Ona görə də Azərbaycana yuxarıdan aşağı baxır. Ancaq unudub ki, nə Rusiya əvvəlki, nə də Azərbaycan. Bizimlə bu dildə danışmaq Moskvaya heç nə qazandıra bilməz. Kreml rəhbərliyi və onun ətrafındakılar realıq hissini itirməməlidirlər. Azərbaycan da, azərbaycanlı miqrantlar da ona lazımdır. Sanksiya altında boğulan dövlətin bu addımları xəstə təfəkkürün nəticəsidir”.

Onun fikrincə, münasibətləri pozan, cinayətlərə yol verən tərəf Rusiyadır: “Təyyarəmizi vurdular, kiberhücum etdilər, deputatımızı deportasiya etdilər, soydaşlarımızı işgəncə ilə öldürdülər, indi də diaspor rəhbərlərini vətəndaşlıqdan çıxarırlar, cinayət işi açırırlar, bu azmış kimi, partiya sədrləri gah mətbəximizə, gah azərbaycanlıların restoranlarına, gah da bayrağımızı qarşı addımlar atılmasına çağırışlar edirlər. Rusiya hakimiyyəti dayanmalı və bu adamları da susdurmalıdır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Rusiya Dövlət Dumasının Müdafiə Komitəsinin sədri Andrey Kartapolov bəyan edib ki, İrəvanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından çıxmaqla bağlı mümkün qərarı erməni xalqının maraqlarına uyğun deyil. General qeyd edib ki, analoji qərarları tək hökumət başçısı qəbul edə bilməz.

“Paşinyan indi təbii ki, Ermənistanın lideridir, amma hələ də orada erməni xalqı var. Ermənistanın KTMT-dən çıxması isə erməni xalqı üçün qətiyyətlə prioritet deyil. Paşinyanlar gəldi-gedərdi, amma Ermənistan qalır. Ona görə də gələn belə siyasətçilərin bəyanatlarına sakit reaksiya verək”, - Kartapolov bildirib.

O vurğulayıb ki, Ermənistanın KTMT-dən çıxması ilə bağlı qərarı respublika parlamenti də təsdiqləməlidir. Onun sözlərinə görə, başa düşmək lazımdır ki, beynəlxalq müqavilələr üzrə istənilən qərarlar müəkkəb prosedur prosesləri, o cümlədən maliyyələşdirmə və sazişlərin müddətinin uzadılması məsələlərini tələb edir. Deputat Rusiyanın Ermənistandakı hərbi bazasının statusuna xüsusi diqqət yetirib. O izah edib ki, obyekt KTMT çərçivəsində müqavilə deyil, ölkələr arasında ikitərəfli saziş əsasında fəaliyyət göstərir.

“Buna görə də baza lazım olana qədər orada vəzifələrini yerinə yetirməyə davam edəcək”, - deyər parlamentari yekunlaşdırıb.

İyulun 16-da keçirdiyi mətbuat konfransında Paşinyan bəyan edib ki, Ermənistanın KTMT-dən çıxması ölkənin assosiasiyaya üzvlüyünün dondurulmamasından daha çox ehtimal olunan variantdır. Onun sözlərinə görə, guya KTMT Ermənistanın ərazi bütövlüyü məsələsində qırmızı xətlə bağlı verdiyi vədləri pozub.

Ermənistan “Rus NATO-su” adlanan bloku de-yu-

re tərk edəcəkmə? Paşinyanın bu qərarı Ermənistan üçün hansı nəticələr verə bilər? Bəs Azərbaycan üçün önəmi və ya faydası?

“Baş nazir Nikol Paşinyan bəzi komanda yoldaşlarına bildirib ki, Ermənistan böyük ehtimalla gələn ilin fevralında Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından (KTMT) çıxacaq”. Bu barədə “Hraparak” nəşri məlumat yayıb.

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Nikol Paşinyanın 16 iyulda keçirdiyi 4 saatlıq mətbuat konfransında verdiyi açıqlamalar Rusiyada narahatlıqla qarşılanır: “Rusiya Dövlət Dumasının Müdafiə Komitəsinin sədri Andrey Kartapolov da bu narahatlığın təsiri altında KTMT məsələsi ilə bağlı həmin fikirləri səsləndirib. Paşinyanın mətbuat konfransında KTMT ilə bağlı fikirlərindən bu nəticə çıxarmaq olar ki, Ermənistan hökuməti Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatını tərk etməyə hazırlaşır. Buna görə də Paşinyan Kremlə mesaj göndərüb ki, İrəvanın qərarı qetidir və geri dönüşü olmayacaq. Görünür ki, Rusiya da bu mesajı olduğu kimi alıb. Ona görə də Kartapolov dərhal reaksiya verib”.

Polkovnik Rövsən Məhərrəmov qeyd etdi ki, **Ermənistanın KTMT ilə əlaqələri 44 günlük müharibə, 2021-2022-ci illərin sərhəd toqquşmaları fonunda soyuyub, ardınca qurumda iştirakını dondurub:** “Artıq uzun müddətdir ki, Ermənistan KTMT tədbirlərində iştirak etmir, pul ödəmir. Ermə-

Ermənistan “Putin NATO-su”ndan bu tarixdə çıxır - Azərbaycana təsiri

Rusiyadan İrəvana açıq hədə yağdırıldı:

“Paşinyanlar gəldi-gedərdi, amma...” - iki fərqli baxış

nistanın KTMT-də üzvlüyü hazırda de-fakto formal xarakter daşıyır. Lakin üzvlük-dən de-yure imtina ediləcəyi yaxın vaxtlarda gözlənilir. Hesab edirəm ki, Nikol Paşinyan onsuz da Rusiya ilə soyuq olan münasibətləri bu addımı atmaqla daha da ağır duruma gətirib çıxarmağa risk etmz”.

Polkovnik vurğuladı ki, parlamentdə səs çoxluğu Paşinyanın partiyasına məxsusdur: “Əgər KTMT-dən rəsmən çıxmaq qərarı verilsə, parlament tərəfindən təsdiqlənməsi zərur-

rəti yaranacaq. Bu zaman baş nazir partiyasının deputat çoxluğunun köməyi ilə bunu istədiyi kimi həll edə bilər”.

R.Məhərrəmovun sözlərinə görə, Rusiya Ermənistanın KTMT-dən çıxacağını düşünür və indidən Kartapolovun çıxışı ilə bunu ictimai rəyə çatdırır: “Amma bu addımın Ermənistandakı Rusiya hərbi bazasının taleyinə təsiri olmayacaq. İkincisi, Rusiya hərbi bazası məsələsini önə çıxarmaqla Paşinyana dolayısı ilə təzyiq edilir, mesaj verilir ki, KTMT-dən çıxsan belə, Er-

mənistanın içində Rusiya hərbi baza ilə mövcuddur və bundan xilas ola bilməzsən”.

Polkovnik qeyd etdi ki, Ermənistanın KTMT-dən çıxmasının gələcəkdə həm Ermənistan, həm də bütün Cənubi Qafqaz üçün faydası ola bilər: “Ermənistan KTMT buxovundan xilas olsa, ordusunu NATO standartlarına uyğunlaşdırmaq yoluna çıxmasını asanlaşdırar. Rusiyanın Cənubi Qafqaza KTMT adı ilə müdaxilə imkanları aradan qalxar”.

Qeyd edək ki, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təş-

kilatının əsası 1992-ci il mayın 15-də Rusiya, Ermənistan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Qırğızıstan və Tacikistanın dövlət başçıların imzaladığı müqavilə ilə qoyulub. Hərbi təcavüzə qarşı birgə müdafiəni də nəzərdə tutan, 5 il müddətinə imzalanmış sənədə 1993-cü ildə Belarus, Azərbaycan və Gürcüstan da qoşulub. Ölkə parlamentlərində təsdiq prosesi bitən gün - 20 aprel 1994-cü ildə kollektiv təhlükəsizlik müqaviləsi qüvvəyə minib. 2 aprel 1999-cu ildə Rusiya, Belarus, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Tacikistan müqavilənin hər 5 ildən bir avtomatik uzadılması nı nəzərdə tutan protokolu imzalayıblar. Azərbaycan, Gürcüstan, Özbəkistan bu addımı atmayıblar. 7 oktyabr 2002-ci ildə qəbul olunmuş nizamnaməyə əsasən, KTMT beynəlxalq regional qurumdur. 2006-2012-ci illərdə Özbəkistan yenidən KTMT-də təmsil olunub. KTMT-nin daimi işçi qurumları Katiblik və Birləşmiş Qərargahdır. Hər iki qurumun ofisi Rusiyanın paytaxtı Moskvada yerləşir. Qurumun ali vəzifəli şəxsi baş katibdir.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ siyasətində radikal dəyişiklik - Bakı üçün önəmi

“Wall Street Journal” nəşrinin əldə etdiyi ABŞ Dövlət Departamentinin daxili sənədi Vaşinqtonun xarici ölkələrdə keçirilən seçkilərlə bağlı illərdə tətbiq etdiyi müdaxilə siyasətindən rəsmi şəkildə geri çəkildiyini ortaya qoyur. Sənəd dövlət katibi Marko Rubio tərəfindən imzalanıb və Tramp administrasiyasının yeni strateji yanaşmasını əks etdirir:

ABŞ-in xarici seçkilərlə bağlı mövqeyi yalnız təbrik mesajları ilə məhdudlaşacaq, pozuntı, saxtakarlıq və şəf-

faflıqla bağlı heç bir tənqidi rəy bildirilməyəcək. Sənəddə Tramp administrasiyasının “milli suverenlik prinsipi”nə verdiyi önəm vurğulanır. Qeyd olunur ki, ABŞ daha əvvəl digər ölkələrin seçkilərinə qarışaraq səhvlər edib və bu

siyasət artıq dəyişir. Yeni kursa görə, qeyri-strateji maraq kəsb etməyən ölkələrdə keçirilən seçkilərlə bağlı açıqlamalar tamamilə dayandırılır.

Ekspertlər hesab edir ki, bu yanaşma ABŞ-in son onilliklərdə “məxməri inqilablar”, “narıncı çevrilişlər”, “rəngli üsyanlar” və “seçki ixracatçılığı” ilə formalaşdırdığı global demokratiya layihəsinə ölüm zərbəsidir. Artıq Vaşinqton bu cür proseslərdə “demokratiya nizamlayıcısı” rolu oynamayacaq və suveren ölkələrin daxili siyasi proseslərinə neytral qalacaq.

Bu qərar Rusiya, Türkiyə, Azərbaycan, Macarıstan, Orta Asiya ölkələri və Latın Amerikası kimi ABŞ müdaxiləsindən narahat olan dövlətlər üçün ciddi geosiyasi rahatlama hesab olunur. Qeyri-Qərb ölkələrinin siyasi elitaları artıq “State Department bəyanatı gələcəkmə?” gərginliyi ilə yaşamayacaq.

Ekspertlər bildirirlər ki, bu sənəd Qərb mediasının və QHT-lərin də fəaliyyət sərhədlərinə dolayısı ilə zərbə vurur, çünki bu qurumlar uzun müddətdir ABŞ-in siyasi dəstəyinə arxalanaraq daxili proseslərə təzyiq göstərirdilər. Tramp dövləti dünyaya faktiki olaraq deyir: “Hər kəs öz seçkisini özü aparsın - Vaşinqton qarışmayacaq!”

Bu sənədin tətbiqi ilə ABŞ xarici inqilabların sponsoru statusundan çıxır, demokratiya “ixracatçılığı” dayandırır və beynəlxalq siyasi mənərədə yeni bir mərhələ başlayır.

Yeni Azərbaycan Partiyasının deputatı Aydın Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, ABŞ-in bu qərarı qəbul etməsi düzgün addımdır: “Əslində belə bir qərar çoxdan qəbul edilməli idi. ABŞ-in başqa ölkələrin daxili işi olan seçkilərə müdaxilə etməsi, hakim rolunda çıxış et-

məsi, bir sıra hallarda seçkilərdən istifadə edib ölkələrin daxilində ciddi gərginliklərə yol açan prosesləri dəstəkləməsi əslində dünya üçün yeni problemlər meydana gətirirdi. Bəzən ölkələrin daxilində vətəndaş müharibəsinə qədər gətirib çıxaran hallara da rast gəlinib, seçkilərdən sonra hakimiyyət çevrilişləri, inqilablar olub ki, Amerikanın barmağı olmadan bu mümkün deyildi. Belə halların yaşandığı ölkələr on illərlə geri düşürdü, böyük sarsıntılar keçirirdi, xalq məhrumiyyətlər yaşayırdı”.

Deputat dedi ki, bu addımlar ABŞ-a etimadsızlığı gücləndirirdi: “İndi prezident Donald Tramp bu zərərli ənənəyə xüsusi qərarla son qoymaq istəyirsə, müsbət və təqdir olunan addımdır. Biz həmişə bəyan etmişik ki, seçki dövlətlərin daxili işidir. Buna kənardan müdaxilə etmək daxili işlərə müdaxilədir. İndi ABŞ da nəhayət bu nəticəyə gəlir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanla Vyetnam arasında 3 illik-2025-2027-ci illəri əhatə edən 17 istiqamət üzrə 58 tədbirin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan Fəaliyyət Planı qəbul olunub. Energetika naziri Pərviz Şahbazov X sosial şəbəkə hesabında paylaşım edib. “Hanoyda Vyetnamın sənaye və ticarət naziri Nguyen Hong Dien ilə qarşılıqlı etimad və dostluq mühitində, ikitərəfli münasibətlərin bütün sahələrdə inkişafına dair səmərəli müzakirələr apardıq. Həmsədrliyimizlə keçirilən Azərbaycan-Vyetnam Hökumətlərarası Komissiyasının 3-cü iclası isə ticarət-iqtisadi əməkdaşlığımızın strateji tərəfdaşlıq əsasında möhkəmlənməsinə xidmət edəcək və 2025-2027-ci illəri əhatə edən, 17 istiqamət üzrə 58 tədbirin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan Fəaliyyət Planının qəbulu ilə məhsuldar şəkildə yekunlaşdı”, - deyə paylaşımında qeyd olunub.

Coğrafi cəhətdən uzaq məsafədə olmalarına baxmayaraq, Azərbaycan və Vyetnam tərəfdaşlıq münasibətlərinə malikdir. Son illər iki ölkə arasında intensiv əməkdaşlıq mövcuddur: ticarət dövriyyəsi artır, neft-qaz sənayesində əlaqələr inkişaf edir, kiçik və orta biznesin arasında qarşılıqlı fəaliyyət üçün platformalar yaradılır. Eyni zamanda xüsusilə Azərbaycanın tranzit qovşağı kimi artan əhəmiyyəti nəzərə alınaraq, mədəni dialoq gücləndirilir və nəqliyyat və logistika sahəsində yeni perspektivlər açılır. Azərbaycanla Vyetnam arasında iqtisadi əməkdaşlıq sabit müsbət dinamika nümayiş etdirir. 2025-ci ilin ilk üç ayında ikitərəfli ticarət dövriyyəsinin həcmi 127,2 milyon dollara, ondan Vyetnama Azərbaycan məhsullarının - əsasən xam neftin ixracı 91,8 milyon dollara çatıb. Azərbaycana idxal 35,4 milyon dollar təşkil edib.

Müqayisə üçün qeyd edək ki, bütün 2024-cü il ərzində ölkə-

Azərbaycan ABŞ-ın uduzduğu ölkəyə “girir” - mühüm gəlişmə

Vyetnamla əməkdaşlığa dair 3 illik Fəaliyyət Planı qəbul olunub; bu sosialist ölkəsini bizim üçün maraqlı edən nədir?

lər arasında ticarət əməliyyatlarının həcmi 223,9 milyon dollar təşkil edib və bu, iqtisadi əlaqələrin tədricən artdığını göstərir. Azərbaycanın Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) ilə Vyetnam Beynəlxalq Biznes Klubu arasında 2024-cü ildə sazişlərin imzalanması işgüzar əlaqələrin inkişafında mühüm addım olub. Bu, iki ölkənin sahibkarları arasında birbaşa əlaqələrin gücləndirilməsi və birgə layihələr üçün platformaların yaradılması məqsədi daşıyır.

Bəs Azərbaycan üçün bu sosialist ölkəsi Vyetnamı bizə ma-

raqlı edən daha nələrdir?

İqtisadçı ekspert Xalid Kərimli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycanın Vyetnamla əməkdaşlığı əslində təkə ikitərəfli münasibətlərin inkişafı yox, həm də Bakının Asiya-Sakit okean regionuna strateji şəkildə daxil olmasıdır: “Bu, “yumşaq eniş”lə başlayan, lakin dərinləşərək çoxşaxəli platformaya çevrilən yeni mərhələdir. Azərbaycan son illər ərzində Çin, Koreya, Hindistan, İndoneziya və Malayziya kimi iqtisadi güclərlə yanaşı, daha çevik və açıq iqtisadi modelləri olan ölkələrə yönəlməyə

başlayıb. Bu istiqamət “ABŞ-Avropa-Rusiya üçbucağı”ndan çıxaraq çoxqütblü iqtisadi diplomatiyaya keçidin bir nümunəsidir. Vyetnam təkə keçmişdə ABŞ-a qarşı apardığı müharibə ilə deyil, həm də yüksək iqtisadi performans, siyasi sabitliyi və regiondakı əhəmiyyətli yerləşməsi ilə seçilir”.

İqtisadçı ekspert bildirib ki, Vyetnam həm ASEAN-ın fəal üzvüdür, həm də Sakit okean iqtisadi əməkdaşlıq platformalarında iştirak edir: “Azərbaycan isə Avropa, Asiya və Yaxın Şərq arasındakı tranzit və

enerji körpüsünü təmsil edir. Bu iki ölkə, fərqli modellərə malik olsalar da, eyni ehtiyac üzərində birləşirlər. Bazarlarını genişləndirmək və tərəfdaşlıq spektrini şaxələndirmək istiqamətində ardıcıl addımlar atırlar. Bundan başqa, Azərbaycan bir tərəfdən Avropa İttifaqı ilə enerji və nəqliyyat əməkdaşlığını genişləndirir, digər tərəfdən isə Asiyada xüsusilə Cənub-Şərqi Asiyada sərmayə, texnologiya və bazar çıxışı imkanlarını araşdırır. Vyetnam bu baxımdan ideal ortaqlıdır”.

İqtisadçı ekspert bildirib ki, Vyetnamda həm istehsal gücü var, həm də Avstraliya, Yaponiya, Cənubi Koreya kimi nəhənglərlə regional ticarət anlaşmaları mövcuddur: “Azərbaycan məhsullarının bu şəbəkəyə dolayısı ilə daxil olması üçün Vyetnam əla platformadır. Hazırda Vyetnam ixrac olunan Azərbaycan məhsullarının böyük hissəsini xam neft təşkil etsə də, mütəxəssislər hesab edir ki, gələcəkdə kənd təsərrüfatı məhsulları, qida sənayesi, texniki avadanlıq, informasiya texnologiyaları və turizm xidmətləri sahəsində də ixrac potensialı mövcuddur. Vyetnam bazarı ucuz, lakin keyfiyyətli istehlakçıdır. Azərbaycanın həm halal sertifikatlı qida məhsulları, həm də mineral suları və ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsulları bu bazarda rəqabətə davamlı ola bilər. Bu, qeyri-neft sektorunun

ixrac strategiyasına tam uyğundur. Digər tərəfdən, Vyetnam da Azərbaycanla əsasən tekstil, ayaqqabı, elektron avadanlıq və plastik məhsullar ixrac edir. Gələcəkdə bu siyahıya farmasevtik məhsullar, ev texnikası və texnoloji komponentlər də əlavə oluna bilər. İqtisadiyyat Nazirliyi nəzdində fəaliyyət göstərən Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ilə Vyetnam Beynəlxalq Biznes Klubu arasında imzalanmış sazişlər birgə zavodların, texnoparkların yaradılması, və ya birgə brendlərin inkişafı üçün də yol açır”.

İqtisadçı ekspert geosiyasi kontekstdə bu əməkdaşlığın daha faydalı olduğunu vurğulayıb: “Çünki Vyetnam Çinlə sərhəddən mübahisələrə baxmayaraq, iqtisadi asılılığı saxlayır. Rusiya ilə hərbi-texniki əməkdaşlığı davam etdirir. Bu mühitdə Azərbaycan kimi “konfliktəzsiz və neytral” tərəfdaşın əməkdaşlığı daha az risklidir. Azərbaycan nə Asiyanın hegemonu olmaq istəyir, nə də regionda siyasi iddialar irəli sürür. Bu, Azərbaycanı həm Çin, həm ABŞ, həm də Vyetnam üçün balanslı oyunçuya çevirir. Bu cür mövqe ilə Azərbaycan daha çox regional bazarlara qapı açar. Vyetnamla bağlanan sənəd, görünüşdə sadəcə ticarət planı kimi dəyərləndirilsə də, əslində Azərbaycan xarici iqtisadi siyasətinin Asiya-Sakit okean istiqamətində fəallaşmasının ilk real nəticəsidir. Əgər bu əməkdaşlıq davamlı, strateji və institusional bazada inkişaf etdirilsə, Azərbaycanın ixrac bazarları genişlənəcək, Vyetnam üzərindən ASEAN bazarlarına çıxış yaranacaq, Azərbaycanın tranzit imkanları Cənub-Şərqi Asiya üçün Avropaya yol olacaq, Bakı “Qərb-Şərq körpüsü” rolunu daha da gücləndirəcək”.

İqtisadçı ekspert vurğulayıb ki, yaxın aylarda azərbaycanlı iş adamlarının Hanoya, Vyetnam sahibkarlarının Bakıya səfərlərinin şahidi ola bilərik: “Bu isə artıq real iqtisadi nəticələr və investisiya layihələri deməkdir”.

Elsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

Tramp Putinə möhlət, yoxsa fürsət verib - savaşda dönüş anı

Rusiya yaxın həftələrdə Ukraynaya genişmiqyaslı yay hücumuna keçə bilər

Rusiya yaxın günlər və ya həftələrdə Ukraynaya genişmiqyaslı yay hücumuna keçə bilər. Bu barədə CNN-də çap olunan məqalədə deyilir. Bildirilib ki, Ukrayna rəsmiləri Rusiyanın cəbhə xəttinə 160 minlik qoşun cəmləşdirdiyini xəbər verib.

Yazıda vurğulan ki, Rusiya ordusu Kupiansk, Pokrovsk və Kostantinovka bölgələrində mühüm irəliləyişlər əldə edərək Ukrayna qoşunlarını pis vəziyyətdə qoyub. O da bildirilib ki, vəziyyət belə davam etsə, Ukrayna ordusunun şərq cənabında 3 mühüm dayaq nöqtəsi itirilə bilər: “Rusiya son 72 saat ərzində Pokrovskun şimal-şərqində yerləşən Rodinske qəsəbəsinə yaxınlaşıb. Eyni zamanda Pokrovskun qərb hissəsində də rus qoşunları irəliləyiş əldə edərək Udaçne kəndini mühasirəyə almağa çalışır ki, bu da Pokrovskdakı Ukrayna qoşunlarına logistik təminatın qarşısına almaqda ruslara daha çox imkan verəcək”.

Analitiklər Trampın Rusiyaya verdiyi 50 günlük möhlətin Putinin işinə yaradığı fikrindədirlər. Onların hesablamalarına görə, 50 gün Rusiyanın alternativ planlar qurması üçün Putinə ki-

fayət edəcək və Vaşinqtona qarşı diplomatik hiylədən istifadə edərək ABŞ-ı qabaqlayacaq. Şərhlərin fikrincə, Trampın Rusiyaya verdiyi 50 günlük möhlət həm də Ukraynanın çətinliklərini artırır.

Belədimi? Qarşıdakı həftələrdə Ukrayna cəbhəsində kardinal dönüş mümkündür?

Hərbi ekspert Rövşən Məhərrəmli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin bu zaman aralığın-

da həm cəbhədə irəliləməyə, həm də Ukraynanın siyasi-müdafiə resurslarını tükətməyə çalışacaq. Ekspertin sözlərinə görə, Trampın “24 saatda müharibəni dayandıracaq” tipli çıxışları təkə Kremlin təbliğatı üçün deyil, eyni zamanda Qərb koalisiyasında çatlar yaratmaq üçün psixoloji təzyiq alətinə çevrilib: “Bu cür bəyanatlar Qərbdə bəzi dairələrdə artıq “Ukrayna nə qədər davam gətirə bilər?” sualını aktuallaşdırır.

Əgər Ukrayna Pokrovsk kimi strateji əraziləri itirərsə, bu, həm də Qərbin ictimai rəyində “Ukrayna müharibəni udur” təsəvvürünü gücləndirə bilər. Rusiya bu təsəvvürü yaratmaq üçün həm cəbhədə, həm də informasiya müstəvisində ciddi maneərlər edir”.

Rövşən Məhərrəmli fikrincə, hazırda Ukrayna ordusunun əsas problemi silah-sursat çatışmazlığı və hava üstünlüyünün olmamasıdır.

Bu isə Rusiyanın artilleriya və pilotsuz uçuş aparatları ilə təzyiqini gücləndirməsinə imkan verir: “F-16-lar, HIMARS sistemləri və uzaqmənzilli raketlərin çatdırılması yubanır. Bu geyiklər nəticəsində Ukrayna ordusu taktiki müdafiədən strateji geriçəkilmə vəziyyətinə düşə bilər. Rusiya isə bunu çox yaxşı anlayır və seçkiyə qədər nə qədər çox torpaq ələ keçirərsə, bir o qədər diplomatik üstünlük əldə edəcəyini hesablayır”.

Ekspert hesab edir ki, avqust-sentyabr aylarında Rusiya ordusu Dnəprə qədər irəliləməyi planlaşdırır. Əgər bu baş tutarsa, Kiyevin müdafiə xətləri tamamilə yenidən qurulmalıdır: “Əgər Rusiya Dnəprə qədər gəlib çıxsın, bu, Ukraynanın təkə hərbi baxımdan deyil, həm də iqtisadi və logistik cəhətdən ağır vəziyyətə düşməsi deməkdir. Dnəpr çayının qərb sahilində yerləşən şəhərlərin müdafiəsi daha çətin olacaq, bu isə Kiyevin nəqliyyat, ərzaq və hərbi təminatında ciddi problemlər yarada bilər”.

Sonda Rövşən Məhərrəmli qeyd edir ki, bu savaş artıq yalnız Ukrayna üçün deyil, bütövlükdə Avropanın təhlükəsizliyi üçün dönüş nöqtəsinə çevrilir: “Əgər Rusiya yay aylarında strateji üstünlüyü tam ələ keçirərsə, bu, Baltikyanı ölkələrdən tutmuş, Polşaya qədər olan xəttə yeni hərbi balansın qurulmasına səbəb olacaq. Ona görə də Qərbin reaksiya sürəti indi heç vaxt olmadığı qədər önəmlidir”. Rusiya Silahlı Qüvvələrinin 160 minlik canlı qüvvə ilə yay aylarında genişmiqyaslı hücumu keçmək planı artıq mərhələli şəkildə realla-

şır: “Son məlumatlara görə, Rusiya ordusu Donetsk vilayətinin Pokrovsk və ətraf rayonlarında mövqe üstünlüyü əldə edib. Rodinske və Udaçne kimi ərazilərin mühasirəyə alınması cəbhədəki Ukrayna birləşmələrinin logistik təminatını çətinləşdirir. Bu isə hücumun davamlı olması üçün mühüm taktiki nəticə deməkdir”.

Ekspertin fikrincə, Trampın “24 saatda müharibəni dayandıracaq” tipli bəyanatları Kremlin informasiya təbliğatı üçün ciddi resurs təşkil edir: “Trampın bu ritorikası ABŞ-dakı siyasi institutlarda qeyri-müəyyənlik yaradır. Bu isə Vaşinqtonun Ukraynaya hərbi yardımında texniki və bürokratik yavaşlama ilə nəticələnir. Putin bu boşluqdan istifadə edərək avqust-sentyabr aylarında operativ nəticə əldə etməyə çalışacaq”.

Hərbi ekspert bildirir ki, Ukraynanın şərq cəbhəsində strateji nöqtələrin itirilməsi, xüsusilə Pokrovskun təcrid olunması yaxın həftələrdə daha geniş miqyaslı geriçəkilməyə səbəb ola bilər: “Əgər Qərb 2024-cü ilin axırına qədər Ukraynaya F-16-lar, hava hücumundan müdafiə sistemləri və uzaqmənzilli raketlər verməzsə, Rusiya növbəti mərhələdə Dnəpr çayına qədər irəliləməyi planlaya bilər. Bu isə artıq müharibənin tam yeni fazaya keçməsi deməkdir”.

Ekspert əlavə edir ki, hazırda Ukraynanın mövqeyi daha çox diplomatik dəstəkdən asılıdır.

E. MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

Ölkəmizdə rep musiqisi-nə münasibət birmənalı deyil. Əsas səbəblərdən biri isə müasir reperlərin kobud ifadələrdən, hətta söyüşlərdən istifadə etməsidir. Bəziləri isə rep musiqisinin xarakterinin belə olduğunu, kobud ifadələrin normal olduğunu düşünürlər. Elə bu günlərdə Epi adı ilə tanınan reper Əkbər Novruzlu polis saxlayıb. “Qafqazinfo”-nın əldə etdiyi məlumata görə, onun saxlanmasına bir neçə gün əvvəl Bakıda keçirilən kütləvi tədbirlərin birində səsləndirdiyi repdə söyüş və əxlaqsız ifadələrin yer almasının səbəb olduğu bildirilir.

Bakı bulvarındakı “EGP Arena”da baş tutan tədbir zamanı açıq məkanda ifa edilən həmin rep sosial şəbəkələrdə yayılıb, vətəndaşlar tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb.

Demokrat.az mövzu ilə bağlı tanınmış bəstəkar Cavanşir Quliyevin fikirlərini öyrənmək istəyib. Bəstəkarın mövzuya münasibəti isə qısa və konkret olub: “Mən repi və bizim meyxanani bədii sənət hesab etmirəm”.

Doğrudanmı rep və meyxana sənət deyil? Bəzi yazarkən hər ikisini kütləvi sənət adlandırır.

Xatırladaq ki, meyxana Azərbaycan şifahi xalq poeziyasının xüsusi bir növüdür. O, həm sözlü sənət, həm də musiqili ifa elementlərini özündə birləşdirən orijinal improvizasiya janrıdır. Adətən bir neçə ifaçı arasında ədəbi improvizasiya, söz atışması formasında qurulur. Meyxana ustaları bir-birlərinə cavab verir, suallar yönəldir, düşündürür və ya zarafatla tənqid edirlər.

“Meyxana” sözü ərəb-fars mənşəlidir. Ərəb dilindəki “mey” (şərab) və “xana” (ev, məkan) sözlərindən yaranmışdır. Tarixi baxımdan bu söz şərab içilən məkan, yeni şərabxana mənasını verib. Lakin sonradan bu məkanlarda sözlü zarafatlar, məzəli deyişmələr və bədhədən şeirlər söyləndiyindən, bu sənət növü də həmin adla anılmağa başlanmışdır. Beləliklə, “meyxana” tədricən bir sənət formasının adı kimi leksikaya daxil olub.

Folklorşünaslar bildirir ki, meyxana janrının kökləri orta əsrlərə, xüsusilə Azərbaycan klassik şifahi xalq ədəbiyyatına gedib çıxır. Aşıq ədəbiyyatındakı deyişmələr, qoşmalar, ustadnamələr, eləcə də bədhədən cavablı şeir yarışmaları meyxana üçün ilkin zəmin rolunu oynamışdır.

Qədim zamanlarda bazarlarda, kənd şənliklərində, toy və məclislərdə, xüsusilə də qurban və bayram mərasimlərində xalq arasında sözlü oyunlar, qarşılıqlı şeir söyləmələr geniş yayılmışdı. Bu şeir duelinin əsas şərtləri, təxəyyül, sürətli cavab, mövzuya uyğunluq və auditoriyanı əyləndirmək sonradan meyxananın əsas prinsiplərinə çevrilmişdir.

Sovet dövründə meyxana rəsmi sənət formasından

Cavanşir Quliyev meyxana və repə qarşı çıxdı - mövqe

Tanınmış bəstəkar hər iki janrı bədii sənət hesab etmir - kulturoloqun rəyi

sayılmırdı. Lakin xalq arasında böyük populyarlığı vardı və xüsusən Abşeron yarımadası, Masallı, Lənkəran, Sumqayıt, Bakının kənd və qəsəbələri, o cümlədən Biləcəri, Binə, Sabunçu, Maştağa kimi ərazilərdə yaşayan insanlar arasında canlı şəkildə yaşamağa davam edirdi.

1980-ci illərin sonlarında və 1990-cı illərin əvvəllərində meyxana çox sürətlə populyarlaşmağa başladı. Artıq toylarda, məclislərdə, radio və televiziya da yer alırdı.

1990-cı illərdən başlayaraq meyxana bəzi hallarda elektron musiqi və ritmlərlə birləşdirilməyə başlandı. Bu, bəzi puristlər tərəfindən tənqid olunsada, gənclər arasında janrın daha da məşhurlaşmasına səbəb oldu.

Qeyd olunduğu kimi, meyxana daim tənqid və mübahisə mövzusu olub. Bir çox sənətşünaslar, bəstəkarlar və akademik dairələr meyxananı akademik musiqi və yüksək sənət kateqoriyasına aid etmirlər. Onlar hesab edirlər ki, meyxanada ədəbi dəyər, musiqi strukturu və estetik incəlik azdır.

Digər tərəfdən, mədəniyyətşünaslar meyxanani xalqın dilinin və təfəkkürünün bir ifadə forması, folklorun çağdaş şəkli kimi qəbul edir və onun sosial-psixoloji rolunu önə çəkirlər.

Son illərdə bəzi meyxana ifalarında etika normalarının pozulması, təhqiredici ifadələr, şəxsi hücumlar və ictimai

qıcıq yaradan mövzularda ifalar müəyyən hüquqi problemlərə yol açıb. Dəfələrlə meyxanaçılar hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən xəbərdarlıq və ya cəza ilə üzləşiblər.

Eləcə də replə bağlı fikirlər birmənalı deyil.

Mövzu ilə bağlı Yeni Yazarkən və Sənətçilər İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov “Yeni Müsavat”-a danışdı: “İstər sadə vətəndaşın, istərsə də incəsənət, mədəniyyət xadimləri, o cümlədən bəstəkar və musiqiçinin bu və digər incəsənət sahəsini bəyənməsi ilə bağlı mövqeyinə hörmətlə yanaşsaq da, bu, dominant fikir olmamalıdır. Cavanşir Quliyev bizim görkəmli bəstəkarımızdır, amma bəzən elə fikir yürüdür ki, mat-məəttəl qalırsan. Ki, doğrudanmı ki, belə bir peşəkar bəstəkar geniş kütləni öz əhatəsinə almış sənət nümunələri haqda qısa və konkret, çox kobud bir ifadə ilə danışa bilər.

Biz Afrika, Asiya və yaxud slavyan ölkələrinin hər hansısa janrda yaranmış həm folklor, həm də musiqi əsərlərini bəyəndiyimizi bəyan edə bilərik, lakin bu bizim sadəcə yanlış mövqeyimiz ola bilər.

Ümumiyyətlə, milli olan, kütləyə təsir edən istənilən incəsənət sahəsini indiyə qədər qəbul etməyən çox sayda insanlar var ki, onlar özlərini intellektual, ziyalı,

sintez edib, ortaya maraqlı musiqi qoyurlar. Keçmişdə meyxananın trend olan bir çox siyasi istiqamətini də görürük.

Sözsüz ki, meyxanada bəzən söyüşlər, bəzən də el dilində olan qaba sözlər yer tuta bilər. Əlbəttə, elə yerlər var ki, yeni uşaq, qoca və yaxud rəsmi yerlərdə meyxanada, repdə söyüş söymək olmaz, qanunla da qadağandır. Lakin hansısa səhv edən repçinin və ya-

xud müğənninin də üzərinə bu qədər getmək olmaz. İnsan musiqi ilə öz fikirlərini söyləyir və bəlkə də onun çatışmayan cəhətidir ki, müəyyən kəskin fikirlərini söyləyə bilmir və söyüşə keçir. Bu baxımdan daha tolerant, fərqli baxışın tərəfdarıyam və düşünürəm ki, gələcəkdə də belə olacaq. Lakin qanunlara riayət etmək şərti ilə, əlbəttə”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Bu verilişə görə “Xəzər TV”yə xəbərdarlıq olundu

İyulun 18-də Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurasının onlayn iclası keçirilib və iyulun 16-da “Xəzər TV” televiziya kanalının efirində yayımlanan “Qonaqcanlı” proqramı zamanı səsləndirilən fikirlər müzakirə olunub.

Şuradan Lent.az-a verilən xəbərə görə, qeyd olunan proqramda kişi-qadın münasibətləri mövzusunda müzakirələr zamanı aparıcının “Evde kimin səsi zildən çıxmalıdır: kişinin, yoxsa qadının?” sualına qonaq “kişinin səsi zıl çıxmalıdır da. Azərbaycan ailəsidir. Bilirsiniz, o yerdə ki, qadın idarəçiliyi var, orada mənə elə gəlir ki, bin-bərəkət yoxdur. Onu görə xanımlar özləri bilələr ki, Allah kişini üstün yaradıb. Bunu yaradan o cür yaradıb. Yəni ona görə qadın... Evdə, əlbəttə, kişinin səsi olmalıdır. Əgər o kişidirsə...” məzmununda cavab verib.

Şura aparatının Audiovizual proqramların monitorinqi və təhlili şöbəsinin mütəxəssisləri tərəfindən bu fikirlər “Media haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.1.4-cü maddəsinin pozulması kimi, yeni cinsi ayrı-seçkiliyin təbliği kimi qeydə alınıb, daha sonra müvafiq prosedurlara uyğun olaraq həmin fakt Audiovizual Şuranın hüquqşünasları tərəfindən də pozuntu faktı kimi təsdiq olunub.

Şura üzvləri məsələni ətraflı müzakirə edib və yekdilliklə bu dialoqun cinsi ayrı-seçkiliyin təbliği kimi təfsir olunması qənaətinə gəliblər. Belə ki, proqramda cinsi ayrı-seçkilik zəminində fikirlərin ifadə edilməsinə aparıcının əvvəlcədən hazırlayaraq verdiyi sual rəvac verib. Həmçinin qonağın fikirlərinə aparıcının hər hansı reaksiya bildirməməsi də cinsi ayrı-seçkiliyin təbliğine xidmət edə bilən fikirlərə yer verilməsi kimi qiymətləndirilib. Sonda Audiovizual Şuranın üzvləri “Xəzər TV” televiziya kanalına xəbərdarlıq edilməsi barədə razılığa gəlib, bütün yayımçılarından bu cür mövzularda müzakirələri zamanı qanunvericiliyin tələblərini əsas tutmaları tələb olunub.

Bakıdan Naxçıvana avtobusla kimlər gedə biləcək?

Bakı-Naxçıvan-Bakı avtobus reysləri fəaliyyətini bərpa edib. İyulun 19-dan Bakı-Naxçıvan, iyulun 20-dən isə Naxçıvan-Bakı reysləri sərnişinlərə əvvəlki qrafikə uyğun olaraq xidmət göstərəcək. Bu reyslər İran İslam Respublikasının ərazisindən keçməklə reallaşacaq.

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) Modern.az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Bakı-Naxçıvan-Bakı avtobus reyslərindən bütün Azərbaycan vətəndaşları yararlanırlar. Bununla yanaşı, reyslər sərnişin tələbatına uyğun olaraq tənzimlənir.

Qurumdan bildirilib ki, Bakı Beynəlxalq Avtovağzal Kompleksində Naxçıvana gün ərzində saat 9:00, 19:00, 20:00 və 21:00 olmaqla, 4 reys həyata keçiriləcək. Sərnişin tələbatı yarandığı təqdirdə reyslərin sayı 6-ya çatdırılacaq. Şərurdan isə Bakıya reyslər saat 07:00, 14:30, 15:30, 16:30-da həyata keçiriləcək.

Əlavə olaraq qeyd olunub ki, sərnişinlər biletləri onlayn qaydada "biletim.az" portalından və avtovağzalların kassalarından əldə edə bilərlər.

2024-cü ilin aprelindən 2025-ci ilin aprelinə qədər Bakının təkrar mənzil bazarında satış üçün ümumi təklif həcmi əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Bu barədə Azərbaycan Qiymətləndiricilər Palatasının hesabatında qeyd edilib.

Məlumatla görə, 2025-ci ilin əvvəllərində bazarda təklif edilən mənzillərin sayı illik müqayisədə təxminən 17% yüksəlib. Bu artım nəticəsində dekabr ayına doğru şəhər üzrə satışa çıxarılan mənzillərin ümumi sayı 7000-i ötürüb.

Hesabatla görə, Bakı şəhərinin təkrar mənzil bazarında 1 kvadrat metr üçün orta qiymət həm yeni tikililər, həm də köhnə tikililər üzrə yüksəlmə tendisi göstərilib. 2025-ci ilin aprelinə gəlincə, yeni tikililərdə orta qiymət təxminən 2300-2400 AZN/kv.m həddinə çatdı, köhnə tikililərdə isə təxminən 2000-2050 AZN/kv.m oldu.

Beləliklə, bir il ərzində kvadratmetr qiymət artımı yeni tikililərdə təxminən 15-17%, köhnə tikililərdə isə 10-12% təşkil edib (bu da illik inflyasiya tempini xeyli üstələyir).

Məsələn, 2025-ci ilin fevral ayı etibarilə təkrar bazarda yeni tikililərdə qiymətlər 1,5% aylıq və 10,9% illik, köhnə tikililərdə isə 1,1% aylıq və 9,8% illik artım göstərdi. Bu rəqəmlər aprel ayı üçün də bənzər səviyyədə qalmış, mart-aprel aralığında təxminən 1%-ə yaxın aylıq bahalaşma davam edib.

Bəs bahalaşmanın səbəbi nədir?

İqtisadçı Xəlid Kərimli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Mənzil bazarında bahalaşmanın əsas səbəbi tələbatın yüksək olmasıdır. İnsanların

iş tapdığı, təhsil aldığı və özünü reallaşdırdığı əsas bölgə Bakı-Abşeron yarımadasıdır. Bu isə burada həm yaşamaq, həm də investisiya məqsədilə mənzilə olan tələbatı artırır. İnsan iş yerinə yaxın yaşamaq istəyir, bu da Bakıya axını artırır. Kirayə mənzillərə tələbin artması isə ümumi bazarda qiymətlərin yüksəlməsinə səbəb olur.

Tələbatın artmasına insanların gəlirlərindəki artım da təsir edir. Daha çox insan Bakıda yaşamaq istəyir və onların maddi imkanları da genişlənir. Mənzil alanların 95 faizi yerli əhali, cəmi 4-5 faizi isə xarici vətəndaşlardır. Yeni, qiymətləri formalaşdırılan əsas qüvvə daxili bazarıdır.

Digər tərəfdən, tikinti sektorunda xərclər artıb. Tikinti materiallarının qiyməti, inflyasiya, əmək haqlarının və xidmət tariflərinin yüksəlməsi bu prosesə təsir göstərir. Tikinti üçün torpaq məhduddur, xüsusilə Bakı-Abşeron ərazisində torpaq qiymətləri sürətlə artır. Tikinti üçün yeni sahələr tapmaq üçün mövcud obyektlər sökülməlidir ki, bu da əlavə xərclər yaradır.

Əvvəllər tikintilərdə şəhərsalma standartlarına ciddi əməl olunmurdu, binalar arasında məsafə gözlənilmirdi. İndi isə bu sahədə nəzarət güclənib və qaydalara riayət olunur. Bu da tikinti şirkətləri üçün əlavə xərc deməkdir. Məsələn, əvvəllər bir sahədə min ev tikmək mümkün idisə, indi bu rəqəm 600-ə düşür. Bu isə tikinti xərclərini 30-40 faiz artırır.

Bundan əlavə, daşıma xərcləri də artıb. Bu, həm yənə qiyətlərinin, həm də nəqliyyat üzərində nəzarətin güclənməsinin nəticəsidir.

Evlərin qiymətində fantastik bahalaşma - yay amili, yoxsa...

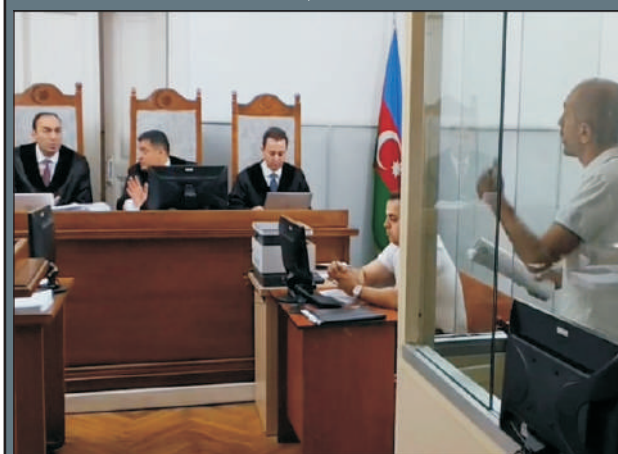
Ekspertlər deyir ki, qiymətlər enməyəcək, əksinə..; iqtisadçı: "Mənzil bazarında bahalaşmanın əsas səbəbi tələbatın yüksək olmasıdır və..."

artıb. Yanacaq bahalaşması və nəqliyyatda nəzarətin gücləndirilməsi də bu xərclərə təsir edən amillərdir. Mütəxəssislər onu da qeyd edirlər ki, yaxın gələcəkdə mənzil bazarında qiymətlərin ucuzlaşması gözlənilmir. Əksinə, pilot layihələr, dövlətin tikinti sektoruna nəzarəti və tələbin sabit qalması qiymətlərin növbəti aylarda da artımını stimullaşdırır bilər. İlin sonuna qədər qiymətlərin müəyyən fasilələrlə yüksələcəyi proqnozlaşdırılır.

□ **Afaq MİRƏVİQ,**
"Yeni Müsavat"

Mübahisə etdiyi şəxsi baltaladı, özünü maşın vurdu

Bakıda Azər İbrahimovun qətlə yetirilməsi faktı üzrə təqsirləndirilən, əvvəllər məhkumluq həyatı yaşamış Təbriz Həsənovun cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Elnur Nuriyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxs Təbriz Həsənov vəsatət qaldıraraq cinayət işinə prokurorluqda yenidən baxılmasını tələb edib.

O, məhkəmədə çıxış edərək, özünə qarşı haqsızlıq edildiyini iddia edib.

Hakim cavabında bildirib ki, təqsirləndirilən şəxs əvvəlki məhkəmə iclaslarında törətdiyi cinayət əməlini etiraf edib. Bununla belə, Təbriz Həsənov yenidən sərbəst ifadə vermək istədiyini qeyd edərək məhkəmədən bu barədə xahiş edib.

Dövlət ittihamçısı isə təqsirləndirilən şəxsin vəsatəti ni əsassız hesab edərək etiraz edib. O qeyd edib ki, şahidlər dindirildikdən sonra

varisi dövlət ittihamçısının vəsatəti ilə razı olub.

Məhkəmə dövlət ittihamçısının vəsatətini təmin edib.

Şahidlərin məcburi gətirilməsi qərarına baxmayaraq, onlar prosesdə iştirak etməyiblər.

Məhkəmə müşavirə keçirərək şahidlərin iştirakı təmin olunmadığından prosesi təxirə salıb.

Bu səbəbdən növbəti məhkəmə iclası sentyabrın 12-nə təyin olunub.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin oktyabrın 13-də, saat 22 radələrində Yasamal rayonu ərazisində 1987-ci il təvəllüldü Azər İbrahimov kəsi alətlə qətlə yetirilib. Hadisəni törətməkdə şübhəli bilinən, əvvəllər məhkum olunmuş Təbriz Həsənov hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən saxlanılıb. İstintaqla müəyyən olunub ki, Azər İbrahimov həmin gün yaxınları ilə restoranda yeyib-ıçdıqdan sonra baş vermiş mübahisə zamanı balta ilə qolundan və kürəyindən xəsarət alıb. Ağır yaralı vəziyyətdə Kliniki Tibbi Mərkəzə çatdırılıb da, onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Təbriz Həsənov hadisə yerindən qaçarkən naməlum avtomobil tərəfindən vurularaq xəsarət alıb və xəstəxanaya yerləşdirilib. Faktla bağlı ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4-cü (xüsusi amansızlıqla adam öldürmə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Zərərçəkmişin hüquqi

Iyulun 17-də ümumi təhsil müəssisələrinin rus bölməsi üzrə uşaqların I sinfə qəbulu üçün sərbəst qaydada məktəb və müəllim seçiminə start verilib. Bu barədə Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyindən (MÜTDA) bildirilib.

Qeyd olunur ki, dünən-dən etibarən Abşeron rayonu, Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərindəki ümumi təhsil müəssisələrində rus bölməsi üzrə prioritetlə seçim sistemi ləğv edilir. Həmin tarixdən etibarən vətəndaşlar məktəb və müəllim seçimini sərbəst şəkildə həyata keçirə biləcəklər.

Qeyd edək ki, seçim prosesi mektebeqebul.edu.az portalı vasitəsilə aparılır.

Rus bölməsində məktəb seçimi sərbəstləşdi: yeni model, yeni risklər...

Dəyişiklik rus dilində təhsilə necə təsir edəcək? - iki mütəxəssisdən fərqli mövqe

Sərbəst seçim nə deməkdir və hansı zərurdən doğub? Dəyişiklik rus dilində təhsilə necə təsir edəcək?

Təhsil eksperti Elçin Əfəndi mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, rus bölməsi üzrə məktəb seçimi əvvəllər müəyyən ərazilər üzrə prioritet prinsipi əsasında həyata keçirilirdi: "Bu ərazilərə Bakı şəhəri, Abşeron rayonu, Sumqayıt və Gəncə şəhərləri daxil idi. Lakin artıq qərar verilib ki, valideynlər məktəb və müəllim seçimində sərbəst davranırlar.

Sərbəst seçim dedikdə, məsələn, hansısa vətəndaşın rəsmi qeydiyyatı bir rayonda olsa da, faktiki olaraq Abşeronda yaşayırsa, o, bu rayonda yerləşən məktəbi seçə bilər. Əvvəllər belə hallarda tələb olunurdu ki, həmin şəxsin qeydiyyatı da məhz o ərazidə olsun. Eyni zamanda əvvəlki qaydalara əsasən, övladını yazdırmaq istədiyi məktəbdə valideynin işləməsi, yaxud uşağın bacısı və ya qardaşının həmin məktəbdə oxuması nəzərə alınır. İndi isə bu kimi meyarlar əsas götürülməyəcək və seçim tam sərbəst şəkildə aparılacaq.

Sərbəst seçim zamanı əgər hər hansı məktəbin rus bölməsi üzrə 50 yer ayrılıbsa, 51-ci şəxs artıq qəbul olunmayacaq. Burada seçim yalnız müvafiq müsabiqə mərhələsini uğurla keçmiş və şərtləri ödəyən şagirdlər üçün mümkün

olacaq. Ümumilikdə, bu dəyişikliklərə ehtiyac müraciət edənlərin sayının çoxluğu ilə bağlı yaranıb. Tənzimləmə baxımından sərbəst seçimə üstünlük verilməsi daha məqsədəuyğun hesab olunub".

Bu dəyişikliklərin rus dili bölməsinə təsiri məsələsinə gəlincə, ekspert əlavə edib ki, rus dili ilə bağlı əvvəlki qaydalar olduğu kimi qalır: "Biz dəfələrlə Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına müraciət edərək tövsiyə etmişik ki, övladlarını bacardıqları qədər Azərbaycan bölməsində təhsil almağa yönəlsinlər. Çünki bu, gələcəkdə onların təhsil göstəricilərinə müsbət təsir edir. Təəssüf ki, müşahidələr göstərir ki, rus bölməsi üzrə nəticələr Azərbaycan bölməsi ilə müqayisədə o qədər də qənaətbəxş deyil. Digər tərəfdən, bu, dövlətin təhsil siyasəti ilə də bağlıdır. Ona görə də vətəndaşlarımızın Azərbaycan bölməsini seçməsi daha məqsədəuyğun olardı".

Təhsil eksperti Kamran Əsədov da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikrini bölüşüb: "Rus bölməsi üzrə I sinfə qəbulda "prioritetli məktəb seçimi" sisteminin ləğvi və sərbəst seçim prinsipinə keçid köklü dəyişiklikdir və bir neçə mühüm zərurdən doğub. Əvvəllər sistem uşağın qeydiyyatda olduğu ünvan əsasən yalnız yaxınlıqdakı (prioritet) məktəblərdə təhsil almağı mümkün edirdisə, indi valideynlər Abşer-

on rayonu, Bakı, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində məhdudiyyətsiz şəkildə istənilən məktəbi və müəllimi seçmək hüququ qazanıblar. Bu addım rəsmi olaraq təhsil imkanlarına çıxışda bərabərliyi artırmaq, inzibati maneələri aradan qaldırmaq və ailələrin seçim azadlığını genişləndirmək məqsədi daşıyır.

Əvvəlki sistemin əsas çatışmazlığı ondan ibarət idi ki, rus bölməsində oxumaq istəyən uşaqlar qeydiyyatda olduqları ünvan əsasında yalnız bir və ya bir neçə məktəbdə yer ala bilirdilər. Bu isə yüksək keyfiyyətli müəllim heyəti olan məktəblərin çox yüklənməsinə, bəzi valideynlərin isə qeyri-rəsmi yollarla ünvan dəyişməsinə və qeydiyyat manipulyasiyalarına səbəb olurdu. Bu halların qarşısını almaq və şəffaflığı artırmaq üçün sərbəst seçim mexanizminə keçid təzyiq nəticəsində deyil, idarəetmədə rəssional və ehtiyacdan doğan addım kimi qiymətləndirilə bilər".

Ekspert əlavə edib ki, bu dəyişiklik bir tərəfdən valideyn məmnuniyyətini artırmaq, digər tərəfdən isə məktəblər arasında sağlam rəqabət mühiti yaratmaq potensialına malikdir: "Artıq məktəblər və müəllimlər valideynlərin seçim hədəfinə çevriləcək, bu da öz növbəsində müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsini yüksəltmək, məktəb rəhbərlərinin tədris keyfiyyətinə daha ciddi yanaşmasına səbəb ola bilər. Sistem

daha çox tələbə yönümlü və açıq bazar prinsipi ilə işləyəcək.

Lakin bu dəyişiklik rus dilində təhsilin ümumi vəziyyətinə də müəyyən təsirlər göstərə bilər. Bir tərəfdən bu, rus bölməsinə marağın daha da artmasına səbəb ola bilər. Çünki artıq valideynlər sevdikləri, tanınmış müəllimlərin dərslərini dediyi məktəbi seçə bilirlər. Digər tərəfdən, yüksək nüfuzlu məktəblərdə sıxlıq arta, yer çatışmazlığı və inzibati gərginlik yaranı bilər. Bu isə sistemin inzibati idarəetmə resurslarına əlavə təzyiqdır.

Ən ciddi risk isə keyfiyyətsiz və hazırlıqsız məktəblərin şagird qıtlığı ilə üzləşməsi ola bilər. Əgər valideynlər əsasən 5-10 məktəbə yönələcəksə, digər məktəblərdə rus bölməsi üzrə qruplar formalaşmaya bilər və bu, təhsil imkanlarında yeni növ bölgü formalaşdırı bilər. Belə vəziyyətdə məktəblər arasında təhsil səviyyəsinə görə təbəqələşmə dərinləşəcək.

Dünya təcrübəsində sərbəst məktəb seçimi modeli bir çox Skandinaviya və Baltikya ölkələrində tətbiq olunur. Məsələn, Estoniyada valideynlər istənilən məktəbi seçməkdə azaddırlar, lakin məktəblər də öz qaydalarına uyğun seçim edir və sistem ciddi monitorinq və şəffaflıqla müşayiət olunur. Azərbaycanda isə bu addımın uğurlu olması üçün monitorinq mexanizmləri, sosial balansı qoruyacaq tənzimləyicilər və yerlərin ədalətli bölgüsü üzrə mexanizmlər paralel şəkildə işləməlidir. Müsbət tərəf ondan ibarətdir ki, artıq valideynlərin ünvan qeydiyyatına görə hüquqları məhdudlaşdırılmır, bu da təhsil sisteminə şəffaflıq və seçim azadlığı prinsipini gücləndirir. Lakin Elm və Təhsil Nazirliyi və Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyi bu prosesi yalnız texniki dəyişiklik kimi yox, sistemli islahatın başlanğıcı kimi görməlidir. Əks halda, bu "sərbəstlik" bərabərliyi deyil, bölgüləri və ayr-seçkililiyi daha da artıracaq.

Təəssüf ki, bu sahədə

maarifləndirmə işi zəif aparılır, valideynlər üçün seçim meyarları, müəllimlərin keyfiyyət göstəriciləri, məktəblərin tədris nəticələri barədə real, ictimaiyyətə açıq informasiya bazası mövcud deyil. Elm və Təhsil Nazirliyi bu istiqamətdə planlı işləmədiyi, proqnozlaşdırma və nəzarət mexanizmlərini formalaşdırmadığı üçün də-

yişikliklər nəticə yox, sadəcə, prosedür dəyişikliyi kimi qalır. Prosesin uğuru üçün analitik hesabatlar, ictimai rəy sorğuları və dəqiq statistikalarla dəstəklənmiş idarəetmə mexanizmləri qurulmalıdır. Əks halda, bu sərbəstlik keyfiyyətə yox, qarışıqlığa səbəb olacaq".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

"Jurnalistika"ya qəbul olmaq istəyənlərin nəzərinə - qeydiyyat başladı

III ixtisas qrupu üzrə (DT altqrupu) imtahan verərək müsabiqə şərtini ödəyən (ümumi balı ən azı 200, imtahanın ikinci mərhələsi üzrə balı isə ən azı 100 bal olmalıdır) və "Jurnalistika" ixtisasına qəbul olmaq istəyən abituriyentlər 18-23 iyul (saat 23:59-dək) 2025-ci il tarixlərində DİM-in internet sahifəsinə daxil olaraq sorğu anketi doldurmaqla qeydiyyatdan keçməlidirlər.

Bu barədə Modern.az-a DİM məlumat verib.

Tələbə qəbulu elanının "Ərizə qəbulu" bölməsinin 3-cü bəndində göstərilən kateqoriyadan olan və digər XQTI-lər üzrə qeydiyyatdan keçməyən abituriyentlərin cari ildə "Jurnalistika" ixtisası üzrə qabiliyyət imtahanında iştirakı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına olur. Eyni bölmənin 4-cü bəndində göstərilən kateqoriyadan olan abituriyentlərin isə hamısının "Jurnalistika" ixtisası üzrə qabiliyyət imtahanında iştirakı dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilir.

Digər abituriyentlər qeydiyyatdan keçmək üçün tələb olunan məbləği şəxsi kabinetindəki hesabına əlavə etməlidirlər.

Abituriyentlər imtahanda təqdim olunan mövzu üzrə yazı işi (inşa) yerinə yetirirlər.

"Jurnalistika" ixtisasına qəbul olmaq istəyən abituriyentlərin qabiliyyət imtahanı avqustun 4-də keçiriləcək. Bu mərhələdən uğurla keçən abituriyentlər ixtisas seçimi zamanı digər ixtisaslarla yanaşı "Jurnalistika" ixtisasını da seçə bilərlər.

Qabiliyyət imtahanı mərhələsində abituriyentlərə təklif olunaacaq inşa mövzuları (Azərbaycan və rus dilində), abituriyentlərin yazacaqları inşa (essaye) verilən tələblərlə "Abituriyent" jurnalının Jurnalistika istiqaməti üzrə xüsusi buraxılışında tanış ola bilərsiniz.

Xüsusi buraxılışı "Abituriyent" satış köşklərindən, həmçinin kitab mağazalarından almaq və ya www.abiturient.az saytından sifariş etmək olar.

ABŞ Prezidenti Donald Trampın Rusiyaya və onunla neft-qaz ticarəti aparan ölkələrə sanksiya tətbiqi üçün 50 gün müddət təyin etməsindən sonra Avropa İttifaqının Moskvaya qarşı ən sərt sanksiyaları qəbul etməsi dünyada böyük əjiotaja səbəb olub. Belə ki, Brüsselin sanksiyalarının əksəriyyəti bilavasitə Rusiyanın neft-qaz gəlirlərinə qarşı yönəlib. Burada daxildir Rusiya neftinin qiymət həddinin hər barel üçün təqribən 47,6 dollara endirilməsi və hər altı aydan bir tavana yenidən baxılması; Şimal axını qaz kəmərlərindən istifadənin qadağan olunması; Rusiya neftindən əldə edilən neft məhsullarının Aİ-yə idxalına qadağa; Rusiya neftini daşıyan daha 105 tankera qarşı sanksiyalar; Hindistanda Rosneft neft emalı zavoduna qarşı məhdudiyyətlər.

Bundan əlavə, 18-ci sanksiya paketi Rusiyanın neft də daxil olmaqla, ticarətini təmin edən bir neçə Çin bankına, habelə Çindən olan yeddi şirkətə, Türkiyədə fəaliyyət göstərən 4 şirkətə qarşı sanksiyalar; 22 Rusiya bankına qarşı məhdudiyyətlər: onların SWIFT-dən ayrılması və artıq sistemdən ayrılmış banklarla əməliyyatların tam qadağan edilməsini nəzərdə tutur.

Rusiya rəsmiləri neft ixracına qarşı sanksiyaların təsirini etiraf etmirlər. Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib ki, Rusiyada sanksiyalara qarşı immunitet yaranıb. Onun sözlərinə görə, Rusiya sanksiyaların təzyiqi altında həyata uyğunlaşmış, məhdudiyyətlər altında yaşamağı öyrənib.

Peskov onu da vurğulayıb ki, Rusiya rəhbərliyi ölkəyə təsirini minimuma endirmək üçün Avropa sanksiyalarının yeni paketini diqqətlə təhlil etmək niyyətindədir. O qeyd edib ki, belə bir təhlilin aparılması zəruri tədbirdir.

Dövlət Dumasının deputatı İqor Ananskix Lenta.ru-ya bildirib ki, Hindistanın Rusiya neftini almaqdan imtina etməsi Moskva üçün heç bir ciddi problem yaratmayacaqdı. "Bircisi, sual ondan ibarətdir ki, Hindistan həтта ABŞ Prezidenti Donald Trampın sanksiyaları olsa belə, Rusiya neftindən imtina edəcək, yoxsa yox? Hindistan hazırda yaxşı inkişaf edir, onun böyük iqtisadi artımı var və o, Rusiyadan gələn ucuz enerji resurslarına əsaslanır. Əgər onları əvəz etməyə başlasalar, iqtisadiyyat tənəzzülə uğrayacaqdı".

Ananskix qeyd edib ki, Hindistan neft almaqdan imtina etmək qərarına gəlsə, Rusiya müəyyən çətinliklərlə üzləşməli olacaqdı. Lakin siyasətçinin fikrincə, ölkə böyük itkilər olmadan itirilmiş həcmələri digər istiqamətlərə yönləndirə biləcək: "Rusiyanın təklif etdiyi məhsula dünyada tələbat var. Bu, həm neft, həm də qazdır. Ona görə də mən burada heç bir xüsusi problem görmürəm. Axınların başqa yerlərə bölüşdürülməsi o qədər də çətin olmayacaqdı. Bəli, iki-üç ay yenidənqurma olacaqdı. Amma biz artıq bir neçə ildir ki, daimi məhdudiyyətlər rejimində yaşırıq".

Hindistan dünyanın aparıcı

Rusiyanın əsas gəlir kanalı bağlanır - Azərbaycan üçün fürsət

Neft qiymətləri 200 dollar olacaqsa, Azərbaycan öz məhsulunu baha qiymətə reallaşdırmaq imkanı qazanar

görə, ABŞ sanksiyalar tətbiq edərsə, o, başqa ölkələrdən gələn təchizatla əvəzlənəcək. Nazir qeyd edib ki, Yeni Dehlinin 40-dan çox neft tədarükçüsü var: "Əgər nəse olarsa, biz bunu həll edəcəyik".

Nazirin sözlərinə görə, Rusiyadan idxal dayandığı halda Qayana ixracı artırma bilər, Braziliya və Kanadada sərbəst həcmələri var.

"Reuters"-in yazdığına görə, Çin də ABŞ-ın tətbiq etdiyi mümkün tariflərə görə Rusiya neftindən imtina edə bilər. Burada həmçinin Türkiyə də daxildir.

Politoloq, Rusiya Milli Tədqiqat Universitetinin Ali İqtisadiyyat Məktəbinin Dünya İqtisadiyyatı və Dünya Siyasəti fakültəsinin dosenti Andrey Suzdaltsev isə iddia edir ki, Ağ Ev rəhbəri dediyi tarifləri tətbiq edərsə, dünya iqtisadiyyatı üçün fəlakət olacaqdı - belə bir rüsum dərəcəsi Rusiya karbohidrogenlərinin satışının faktiki olaraq dayandırılmasına gətirib çıxaracaqdı və dünya bazasında neftin qiymətinin 200 dollara qədər bahalaşmasına səbəb olacaqdı.

Rusiya Federasiyası Hökuməti yanında Maliyyə Universitetinin və Milli Enerji Təhlükəsizliyi Fondunun eksperti İqor Yuşkov xəbərdarlıq edib ki, Çin də eyni qərarı verərsə, bu vəziyyət Rusiya üçün problemə çevriləcək: "Əgər Çin və Hindistan öz istiqamətlərini dəyişdirə və Amerika sanksiyalarına müqavimət göstərə bilməyərsə, o zaman bizim neft və neft məhsullarımızı yığmaq üçün sadəcə yerimiz qalmayacaqdı və biz onların istehsalını və ixracını azaltmağa məcbur olacaqdıq. Bəli, bu, bizim üçün böyük zərər olacaqdı, lakin bu, həm də dünya bazarı üçün böyük zərər olacaqdı. Bütün idxal edən ölkələr bundan böyük zərər gö-rəcək: Çin, Hindistan, Avropa İttifaqı, ABŞ".

Rusiya neftinə qarşı sanksiyaların neft ixracatçısı olan Azərbaycana təsirinə gəlincə, bu, əsasən neft qiymətləri baxımından hiss oluna bilər. Rusiyanın gündəlik ixrac etdiyi 7 milyon barel çatan neft və neft məhsullarının mühüm hissəsi bazardan çıxarsa, bu, ümumi qiymət artımına səbəb olar. Nəticədə Azərbaycan öz məhsulunun satışını baha qiymətə reallaşdırmaq imkanı qazanar.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

cı neft istehlakçılarından biridir: 2024-cü ildə ölkə gündə təxminən 5,6 milyon barel neft istehlak edib. 2030-cu ilədək iqtisadi inkişaf tempini saxlamaq üçün tələbatın sutkada 6,6 milyon barelə qədər artacağı proqnozlaşdırılır. 2022-2023-cü illərdə Rusiyaya qarşı sanksiyaların tətbiqindən sonra Hindistan Urals da daxil olmaqla, endirilmiş Rusiya neftinin ən böyük alıcılarından birinə çevrilib. Hindistan Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, 2024-cü ildə Rusiya nefti Hindistanın xammal idxalının təxminən 40 faizini təşkil edib.

2024-cü ilin iyul ayından Hindistan Çini keçərək Rusiya neftinin ən böyük alıcısına çevrilib. Bununla belə, sanksiyaların təzyiqi fonunda son aylarda Hindistan digər istehsalçılardan alışları artırır: 2025-ci ilin iyun ayında Hindistan Neft Korporasiyası (IOC) Petrobras (Braziliya) ilə 10 milyon barel neftin tədarükü üçün yeni müqavilə imzalayıb, "Indian Reliance Industries" şirkəti "Occidental Petroleum"-la (ABŞ) müqavilələrin genişləndirilməsi ilə bağlı danışıqlar aparır, Kanadadan WCS (Western Canadian Select) neftinin tədarükünü artırır.

Aİ-nin "Rosneft" şirkətinin Hindistanda 49,13 faizinə sahib olduğu Nayara Energy Limited şirkətinə sanksiya tətbiq etməsi Rusiya üçün ağır zərərbedir. Belə ki, bu şirkətin Vadinar şəhərində ildə 20 milyon ton məhsuldarlıq və 95,5 faiz

emal dərinliyi olan neft emalı zavodu, ultra böyük VLCC tankerlərini qəbul edə bilən dərindən su limanı, Hindistanda ən böyük pərakəndə yanacaq doldurma məntəqələri şəbəkələrindən biri və faktiki olaraq mindən çox neft stansiyaları və digər logistika stansiyaları var. "Rosneft" bu aktivə hələ 2017-ci ildə investisiya qoymağa başlayıb, 12,3 milyard dollar sərf edib. Lakin on milyardlarla dollar həcmində əsas investisiyalar 2023 və 2024-cü illərdə yatırılıb. "Rosneft" buna faktiki olaraq məcbur edib: Hindistana satılan neftə görə ödənilən milyardlarla dollar ekvivalentində yerli banklarda ilişib qalmışdı. Hindistan qanunları rüpinin ölkədən çıxarılmasını qadağan edir. Rusiyanın Hindistana ixracı Hindistandan idxalını 10-20 dəfə üstələdiyinə və Rusiya ilə ticarətdə dollardan istifadəni ABŞ qadağan etdiyinə görə neft üçün ödənilən rüpiyənin istifadəsi lazım idi. Buna görə də son nəticədə, bütün bu rüpiyələri Hindistanın neft infrastrukturuna yatırmaq qərara alındı, investisiya obyektinə əvvəllər "Rosneft" tərəfindən alınmış "Nayara Energy Limited" seçildi.

Maraqlıdır ki, Rusiya prezidenti şəxsən bunu qürur səbəbi kimi təqdim edib, Rusiyanın Hindistan iqtisadiyyatına ən böyük investor olduğunu demişdi. Onun verdiyi məlumata görə, "Nayara Energy Limited"-ə 23 milyard dollar yatırılıb. Putin həmçinin şirkətlə

bağlı böyük planların olduğunu, yeni zavod tikiləcəyini açıqlamışdı. O zaman bu, mediaya super nailiyyət, o cümlədən anti-Rusiya sanksiyalarından yan keçmək imkanı kimi təqdim edilirdi. İndi bu imkan bütünlüklə əldən çıxır.

Onu da qeyd edək ki, Aİ-nin şirkətə sanksiya tətbiq edəcəyinə dair məlumatlar hələ aprel ayından yayılmışdı. Buna görə də "Rosneft" oradakı payını satmaq üçün hərəkətə keçmişdi. Yerli media xəbər verir ki, "Rosneft" milyardər Mukesh Ambaniyə məxsus "Reliance Industries Ltd." ilə "Nayara"dakı payının mümkün satışı ilə bağlı danışıqlar aparır. Lakin prosesi sövdələşməyə qədər aparmaq mümkün olmadı. Brüssel Rusiyanın Avropadakı adamı olan Fikonun yaratdığı əngəli aşaraq sanksiya paketini təsdiqlədi. Bundan sonra "Rosneft"-in "Nayara Energy Limited"-dəki payını sata bilməsi real görünür: sanksiya altında olan şirkəti kim almaq istəyər ki? Belə istəyi olarsa dəyərindən qaç-qat aşağı qiymət təklif edəcək. Nəticədə, bu şirkətin maliyyə nəticələri kəskin şəkildə aşağı düşəcək, saxlanması Rusiya şirkətinə böyük həcmdə əlavə xərclər yaradacaqdı.

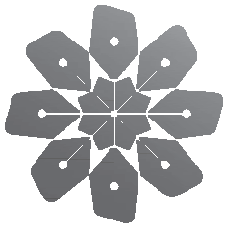
Aİ-nin Rusiya neftindən emal olunan neft məhsullarını idxalını qadağan etməsi də Rusiyanın Hindistana neft ixracında kəskin azalmanı şərtləndirən amillərdəndir. Belə ki, 2023-cü ildən Aİ Rusiya neft məhsullarının alışı

dayandırdıqdan sonra Hindistan ucuz qiymətə aldığı Rusiya neftindən həmin məhsulları emal edərək Avropaya satmağa başlayıb. Nəticədə Hindistanın Aİ-yə təmiz neft məhsulu ixracı 2023-cü ildə əvvəlki ilə müqayisədə ayda orta hesabla 200.000 bareldən çox artıb. Bu ixrac 2024-cü ilin əvvəlindən daha 50 faizdən çox artıb. Hindistan şirkətləri sanksiya altında olan Rusiya neftini ucuz qiymətə alaraq, emal edib, alınan məhsulu baha qiymətə Avropaya satmaqla böyük gəlir əldə edirdilər. İndi bu gəlir kanalı da bağlanır.

Ticarət Nazirliyinin statistikasına görə, Rusiyanın Hindistanın neft idxalında payı may ayında natura ifadəsində 40 faizə, pul ifadəsində isə 39 faizə çatıb. Rusiya bu ölkəyə 4,422 milyard dollara (25 faiz azalma) 9,015 milyon ton neft (6 faiz azalma) tədarük edib.

Qeyd edək ki, yanvarın əvvəlində Bayden administrasiyası Rusiyanın neft sənayesinə qarşı irimiqyaslı sanksiyalar tətbiq edib. Bu məhdudiyyətlər nəticəsində fevralda həcmələri faktiki olaraq azalıb (4,9 milyon tona qədər, pay 31 faiz), lakin mart ayında onlar sanksiyalardan əvvəlki səviyyəyə qayıdıb - 7,43 milyon ton (Hindistanın idxalında payı 27,5 faiz), apreldə - 8,57 milyon ton (pay - 28,9 faiz).

İyulun 16-da Hindistanın neft naziri Hardeep Singh Puri "Reuters"-ə bildirib ki, ölkəsi Rusiya neftindən imtina etməyə hazırdır. Onun sözlərinə

**Azərbaycan
Respublikasının
Mediyanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Son illərdə Azərbaycanda və dünyada yaşca böyük kişilərlə gənc qadınların nikaha daxil olması məsələsi diqqət çəkir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, son üç ildə Azərbaycanda 18-29 yaş arası 6 nəfər gənc qadın 60 və yuxarı yaşda olan kişilərlə rəsmi nikaha daxil olub. Bu göstərici görünüşdə kiçik olsa da, sosial və psixoloji aspektlər baxımından maraqlı tendensiyalara işıq tutur. Ümumiyyətlə, yaş fərqi nə qədər böyükdür, o qədər nikahın davamlılığı azalır. Ümumiyyətlə, yaş fərqi nə qədər böyükdür, o qədər nikahın davamlılığı azalır.

Mütəxəssislərin fikrincə, gənc qadınların yaşca böyük kişilərlə münasibət qurmaq istəklərinin kökündə çox vaxt psixoloji amillər dayanır. Sosialoloq Üzeyir Şəfiyev qeyd edir ki, ailə mühitində çətinliklər yaşayan xanımlar, uşaqlıqda ata fiqurundan yeterincə sevgi və qayğı görməyənlər, həyatlarında boşluğu doldurmaq məqsədilə daha olğun, təcrübəli kişilərlə əlaqə qurmağa meyillilirlər. Bu yanaşma Freyding psixanalitik nəzəriyyəsi ilə yaxşı izah edilir: ata ilə qız uşağı arasındakı münasibət gələcəkdə qadının kişi partnyorları ilə quracağı əlaqələrə təsir göstərir. Ata fiquru qadın üçün sabitlik, güvən və sevgi rəmzi olduğundan, bu boşluğun doldurulması üçün yaşca böyük və güclü kişi partnyorlar seçilə bilər.

Yaşca böyük kişilər maddi sabitlik, həyat təcrübəsi və emosional yetkinlik kimi xüsusiyyətlərə malik olduqları üçün qadınlarda təhlükəsizlik və rahatlıq hissi yaradırlar. Bu isə psixoloji ehtiyacların ödənilməsinə əhəmiyyətli rol oynayır.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, cəmiyyətin patriarxal dəyərləri də bu tendensiyanın yaranmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycanda, eləcə də bir çox digər cəmiyyətlərdə yaşca böyük kişi ilə gənc qadının evlənməsi sosial norma kimi qəbul edilir və belə münasibətlər əsasən müsbət qarşılanır. Bunun əksinə olaraq, qadının yaşca böyük, kişinin isə gənc olduğu münasibətlər sosial qınaqla üzləşir. Bu, kişiye verilən dominant və rəhbər mövqe ilə bağlıdır.

Gender, ailə, demoqrafiya

Bundan başqa, yaşca böyük kişilərlə evlənmək bir sıra qadınlar üçün maddi təminat amili kimi də qiymətləndirilir. Onlar düşünürlər ki, oturmaş, sosial statusu və maliyyə imkanları yüksək olan kişi ilə ailə qurmaq daha sabit və rahat həyat deməkdir. Xüsusilə qeyri-sabit sosial mühitdə böyümüş və resurs çatışmazlığı olan qadınlarda bu yanaşma daha çox müşahidə olunur.

Bəzi gənc qadınlar həm yaşca böyük kişilərdə istədikləri emosional dərinliyi və intel-

lektual əlaqəni tapa bilmirlər. Onlar yaşca böyük kişilərin daha olğun, dünyagörüşlü və təcrübəli olduqlarını düşünərək onlara üstünlük verirlər. Bu, münasibətlərin yalnız maddi və sosial deyil, eyni zamanda psixoloji və emosional bazasının da olduğunu göstərir.

Digər tərəfdən, yaş fərqi böyük olması münasibətənin müəyyən boşluqlar və uyğunsuzluqlar yaradaraq zamanla ünsiyyət problemlərinə gətirib çıxara bilər. Nəsil fərqləri, fərqli dəyərlər sistemi

və həyat tərzi bu münasibətlərin davamlılığını çətinləşdirə bilər.

Yaşca böyük kişilərlə evlənmə qadınlar üçün risklər də az deyil. İlk növbədə, yaşlı kişilərdə sağlamlıq problemləri daha tez üzə çıxmaqla yanaşı, bu da qadın üçün əlavə emosional və fiziki yük yaradır. Həmçinin münasibətlərdə güc balansının pozulması, qadının asılılıq vəziyyətinə düşməsi, şəxsi azadlıqların məhdudlaşması kimi neqativ nəticələr də müşahidə olunur.

Sosiooloqlar bildirirlər ki, təfərrüat arasında yaş fərqi olduqda, qarşılıqlı hörmət və anlaşma yüksək səviyyədə olmalıdır. Əks halda, belə nikahlar çox zaman xoşagəlməz sonluqla nəticələnir.

Müasir cəmiyyətdə gənc rolları və sosial mövqelər yaş fərqi olan nikahlara təsir edən amillərdən biridir. Kişilərin dominant və təminatçı mövqedə olması gözləntisi, qadınların isə baxım və himayə altında olma arzusunun təsiri yaşca böyük kişilərlə ev-

lənmə qərarlarına təsir edir. Bu, həmçinin cəmiyyətin qadına və kişiye münasibətində əks olunur.

Bəzi qadınlar isə həmyaşd kişiləri idarə etməkdə çətinlik çəkdiklərini düşünərək, daha yaşlı kişiləri seçirlər. Onlar hesab edirlər ki, yaş fərqi onları münasibətdə daha üstün və nəzarətdə saxlayacaq.

Beləliklə, gənc qadınların yaşca böyük kişilərlə evlənməsinin səbəbləri təkcə psixoloji deyil, həm də sosial, mədəni və maddi amillərlə əlaqələndirilir. Bu tendensiyanın dərin səbəblərini anlamaq üçün geniş miqyasda araşdırmaların aparılması vacibdir.

Eyni zamanda sağlamlıq, davamlı və xoşbəxt nikahların qurulması üçün tərəflər arasında yaş fərqi nə qədər az olarsa, o qədər nikahın davamlılığı artır. Bu, həmçinin cəmiyyətin qadına və kişiye münasibətində əks olunur.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

Ətdən imtinanın xeyri və faydası - infarkt “cavanlaşır”

Diyetoloq deyir ki, yağlı ətərlər ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır

Məlum olduğu kimi, son onilliklərdə heyvan mənşəli qidələrdən (ət, süd, pendir, yağ və s.) imtina edənlərin sayı bütün dünyada olduğu kimi ölkəmizdə də artmaqdadır. Sırf ət və süd məhsullarından istifadə etməyənlər isə daha çoxdur.

Dövri mətbuatda və sosial şəbəkələrdə də vegetarianlıq və veqanlıq çox təbliğ olunur.

Bəs mütəxəssislər nə deyirlər? Uzun və sağlam ömür yaşamaq üçün vegetarianlıq şərtidirmi? Uzun müddət ətli qidalar qəbul etməmək insan orqanizmində hansı dəyişikliklər yarada bilər? Bunun mənfi və müsbət tərəfləri nədir?

Ət yüksək keyfiyyətli zülal mənbəyidir və insan bədəninin toxuma və hüceyrələrinin yenilənməsi, əzələlərin formalaşması üçün əvəzsizdir. Həmçinin ət tərkibində orqanizm üçün həyati önəm daşıyan dəmir, sink, B qrupu vitaminləri (xüsusilə B12 vitamini) və digər minerallar vardır. Bu maddələrdən biri dəmirdir. Dəmir qan azlığı (anemiya) ilə mübarizədə əsas rol oynayır. Həmçinin dəmir orqanizmin oksigen daşıma qabiliyyətini artırır, enerji səviyyəsini yüksəldir.

Ətin tərkibində B12 vitamini də var ki, bu da sinir sistemi

və beyin funksiyalarının sağlamlığında, qan hüceyrələrinin formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Həmçinin zülal var və bu, hüceyrələrin yenilənməsi, immunitet sisteminin güclənməsi və bədən funksiyalarının qorunması üçün vacibdir. Bir çox qida ekspertləri qeyd edir ki, xüsusilə dəmir çatışmazlığı və anemiya problemi ilə üzləşən insanların ət pəhrizində olması çox önəmlidir. Xüsusilə uşaqlar, hamilə qadınlar və yaşlılar üçün ət zülal və dəmir baxımından təminatı vacibdir.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvi”-ə danışan həkim-diyetoloq Ləman Sü-

leymanova bildirib ki, ət məhsullarının qəbulu zamanı mövsümi fərqlər mütləq nəzərə alınmalıdır: “Məsələn, dana və quzu ətini daha ağır məhsul sayılır və əsasən paxıllıq aylarında orqanizm tərəfindən daha rahat mənimsənilir. Bu dövrdə immunitet sisteminin gücləndirilməsi, soyuq havanın yaratdığı risklərdən qorunmaq üçün proteinə və enerjiyə daha çox ehtiyac olur. Ət isə bu ehtiyacı ödəyən başlıca qidalardan biridir”.

L.Süleymanovanın sözlərinə görə, ət məhsulları təkcə heyvan növünə görə deyil, eyni zamanda həzm təsirinə görə də iki kateqoriyaya ayrılır: “Ağır ətərlər - dana,

quzu kimi qırmızı ətərlər bu kateqoriyaya daxildir. Yüngül ətərlər - balıq, dəniz məhsulları və toyuq ətini isə daha tez həzm olunan və xüsusilə yay aylarında orqanizm üçün daha uyğundur. Ağır ət məhsulları tərkibində yüksək keyfiyyətli zülallarla yanaşı, insan orqanizmində mühüm fizioloji prosesləri dəstəkləyən maddələrlə, xüsusən də ətə qırmızı rəng verən nitrat və nitrit birləşmələri ilə zəngindir. Eyni zamanda dəmirin ən yaxşı mənbəyi mähz qırmızı ətədir. Bu, qan əmələgəlməyə və əzələ sisteminin normal işləməsinə böyük töhfə verir.

Son illərdə bütün dünyada, o cümlədən Azərbaycan-

da vegetarian qidalanma tərzinə maraq artmaqdadır. Vegetarianların bir neçə növü var. Ətdən tamamilə imtina edənlər, eləcə də süd, yumurta qəbul edən lakto-ovo vegetarianlar. Əgər qidalanmada süd və yumurta yer alırsa, bu zaman bəzi risklər qismən azalır. Lakin ümumiyyətlə, ət məhsullarından imtina uzunmüddətli perspektivdə anemiya (qan azlığı), əzələ zəifliyi və həyat keyfiyyətində azalma ilə nəticələnə bilər. Təəssüf ki, bəzi hallarda yüksək statuslu şəxslər vegetarianlığa keçdikdən sonra iş fəaliyyətlərinin zəiflədiyi, enerjisizlik və psixoloji durğunluq yaşadıqları müşahidə olunur”.

Həkim son zamanlar ölkədə ət məhsullarının istehlakında azalma tendensiyasının səbəblərinə də toxunub. Onun fikrincə, bu vəziyyət birbaşa olaraq geniş yayılan xroniki xəstəliklərlə bağlıdır: “Artıq Azərbaycanda ürək-damar xəstəlikləri daha gənc yaşlarda rast gəlinir. Əvvəllər bu problemlər 40 yaşdan sonra yaranırdısa, indi 28-30 yaşlı gənclər də bu xəstəliklərdən əziyyət çəkir. Gənc yaşda stend qoyulan insanların sayı artır. Bu isə birbaşa düzgün qidalanmanın nəticəsidir. Yağlı ətərlərin, xüsusilə qoyun ətinin yüksək doymuş yağ və

xolesterin tərkibinə görə ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır. Belə məhsulların çoxluqla istifadəsi yüksək qan təzyiqinə, qaraciyər piylənməsinə, mədəaltı vəzin fəaliyyətində pozuntulara və insulin səviyyəsinin artmasına səbəb ola bilər.

Əgər insanın genetik olaraq bu tip xəstəliklərə meyli varsa, qırmızı ətə, xüsusilə qoyun ətine ehtiyatla yanaşmalıdır. Dana ətini nisbətən yüngüldür, lakin yenə də ağır ətərlər siyahısına daxildir. Biz mütəxəssislər belə insanlara əsasən balıq və quş ətini - toyuq və hinduşka kimi məhsulların istehlakını tövsiyə edirik”.

L.Süleymanova qeyd edir ki, ət məhsullarını tamamilə rasiondan çıxarmaq doğru yanaşma deyil. Əsas olan balans qorumaq, qida çeşidini orqanizmin ehtiyaclarına uyğun seçməkdir: “Həftədə 1-2 dəfə günorta saatlarında ağır ət məhsullarından istifadə etmək olar. Amma bu istifadənin fasilələrlə və ölçülü şəkildə olması vacibdir. Digər günlərdə isə yüngül ətərlər, xüsusilə də dəniz məhsulları və quş ətini üstünlük verilməlidir. Eyni zamanda axşam saatlarında ağır ətərlərin qəbulu məsləhət görülmür, çünki bu, həzm sistemində əlavə yük yaradır. Hər kəsə tövsiyəm odur ki, sağlamlıq naminə ət məhsullarını düzgün, müntəzəm və düşünülmüş şəkildə qəbul etsinlər”.

Xəlilə GƏRAY, “Yeni Məsəvi”

MUSAVAT

Son səhifə

N 124 (8734) 19 iyul 2025

Psixoloq valideynlərə xəbərdarlıq etdi: "İnternetsiz uşaqlar düşünə bilmirlər"

"Rəqəmsal mühitdə böyüyən müasir uşaqlar inkişaflarını yalnız texnologiyadan istifadə ilə məhdudlaşdırmamalıdır". Bu barədə klinik psixoloq Mariana Abravitova Busiyanın "Beşinci kanal"ına verdiyi müsahibədə danışib. Mütəxəssis izah edib ki, uşaqlar erkən yaşlardan qadecəllərlə fəal ünsiyyət qurmağa başlayırlar ki, bu da onların şəxsiyyətinin formalaşmasına qətilmiz şəkildə təsir göstərir. Onun sözlərinə görə, tam rəqəmsallaşmaya meyillilikdən qaçmaq vacibdir, çünki bu zaman texnologiyadan konar, müstəqil inkişaf qabiliyyəti zəifləyir.

Abravitova vurğulayıb ki, valideynlər anlamalıdır: uşağın şəxsiyyətinin formalaşması üçün onun özü ilə tək qalmaq, düşünmək və öz biopsixoloji, həmçinin aqlı resurslarından istifadə etmək bacarığı vacibdir. İnkişaf yalnız internet və rəqəmsal cihazlarla qarşılıqlı əlaqə ilə məhdudlaşmamalıdır. Bununla belə, psixoloq qeyd edib ki, ölçülü və düzgün yanaşma ilə texnologiya ilə erkən tanışlıq zərərli deyil. O əlavə edib ki, hətta böyüklər belə internetsiz qalanda narahatlıq keçirirlər - sanki özlərinin bir hissəsini itirirlər. İnternet dövründə doğulub böyüyən uşaqlar üçün isə belə bir ayrılıq daha ciddi dezoriyentasiyaya səbəb ola bilər.

Abravitovanın fikrincə, rəqəmsal dövrdə doğulan uşaqlar artıq texnoloji dünyaya inteqrasiya olunublar. Əgər virtual və real mühit arasında balans qorunarsa, bu, uşaqlara ətrafdakı realıqla birgə inkişaf etmək və onun resurslarından səmərəli istifadə etmək imkanı verəcək.

Çində imtahanda aşağı bal topladığına görə oğlan evdən qovuldu

Çində valideynlər imtahandan aşağı bal toplayan oğullarını evdən qovublar. Bu barədə "South China Morning Post" nəşrinə istinadən xəbər verir. Hunan əyalətindən olan Sya-okay adlı məktəb məzununu dövlət qəbul imtahanında minimum 750 baldan 575 bal toplayıb. Yeniyetmə evə qayıdanda anası və atası qapının şifresini dəyişdiyindən onu açma bilməyib. Sya-

okay anasına zəng edərək nə baş verdiyini soruşub. O, oğluna ezamiyyətdə olduğunu və yeni şifrəni bilmədiyini söyləyib. Daha sonra yeniyetmə yerli jurnalistlərə üz tutaraq, düşdüyü vəziyyəti danışib. Valideynlər mediaya bildiriblər ki, övladları uşaqlıqdan əlaçı şagird olub, lakin təhsilini yarımçıq qoyub, telefonda oyunlara aludə olub.

Bu meyvə min dərindən dərmanı imiş

Dünyanın bir çox yerlərində asanlıqla yetişən iydənin bir çox faydaları var. İyde A, C, E vitaminləri, flavonoidlər, liflər, uçucu yağlar, yağ turşuları ilə zəngin bir meyvədir.

1. C vitamini baxımından olduqca zəngin olan iydə soyuq qaydada və tənəffüs yolu infeksiyalarında faydalıdır.
2. İshalı kəsir, bağırsağ pozğunluğuna yaxşı təsir edir.
3. Öskürəyə yaxşı təsir edir.
4. Xərçəngin qarşısını alır.
5. Böyrək xəstəliklərində müsbət təsir göstərir.
6. Ürəkbulanmanın və qusmanın qarşısını alır.
7. Meyvələrin yüksək lif tərkibi həzm sisteminin möhkəmlənməsini təmin edir.
8. Cinsi gücü və istəyi artırır.
9. Zehni gücləndirir.
10. Üz və dəri üçün xeyirlidir.

Qeyd edək ki, iydənin çox istifadə edildikdə qəbizlik yaradır. Yedikdən sonra bol su içmək məsləhətdir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və ya bitki yağı sürtülür.
- * Yanmış yerə yumurta ağında isladılmış əski qoyurlar. Bu, ağrını azaldır və yara daha tez sağalır. Yanmış yerə fındıq çay, marqanez məhlulu da qoymaq faydalı olur.
- * Yorgunluğu götürmək üçün ayaqları duzlu su ilə vanna etməkdə fayda var.
- * Çatlamış dərinə qəhvə xılı ilə ovxaladıqda əllərin dərisi yumşaq və elastik olur.
- * Yatarkən başınızın altına hündür yastıq qoymayın, yoxsa boynunuzun dərisi qırışar.
- * Üzün dərisini çirkin göstərən ölmüş dəri toxumalarıdır. Vaxtaşırı bu toxumalardan azad olmaq lazımdır. Dəridə olan ölü toxumaları sərt liflərlə təmizləmək olmaz. Skrablar dərinə belə toxumalardan təmizləmək və yeni dərinin üzə çıxmasına şərait yaratmaq üçündür.
- * Ömrünü tamamlayan saçların 1-2%-nin töküldükdən sonra yerinə yeni tük gəlir.
- * Saç tökülməsinin qarşısını almaq üçün ilk növbədə onun əmələgəlmə səbəbini aradan qaldırmaq lazımdır.
- * Ayaq dirnaqlarında olan göbələklərdən xilas olmaq üçün alma sirkəsini ilıq suya töküb ayaqları vanna etmək lazımdır. Bu proseduru göbələk əlamətləri aradan qalxana qədər bir neçə dəfə etmək lazımdır.

Marsdan gələn sərvət: rekord qiymətə satıldı

Nyu-Yorkda keçirilən hərracda Yer üzündə indiyədək tapılmış ən iri Mars mənşəli meteorit rekord qiymətə - 5,3 milyon dollara satılıb. Bu barədə məlumatı "Sotheby's" hərrac evi yayıb. Qeyd olunur ki, satışa çıxarılan meteoritin çəkisi 24,67 kiloqram təşkil edir. Bildirilib ki, meteoritin səthində onun sürətlə Yer atmosferinə daxil olması zamanı yüksək temperaturdan yaranan çuxurlar və izlər də aydın görünür.

Soyuq suyun möcüzəsi: arıqlamaq və şəkərdən qorunmaq...

Dənizdə çimmək arıqlamağa kömək edir. 20 dərəcədən aşağı temperaturda üzmək bədəndə yağların eriməsinə səbəb olur. Morj üslubunda - yəni soyuq suda üzmək bir çox insan üçün qorxulu görünə bilər, araşdırmalar bunun sağlamlığa ciddi faydalar verdiyini göstərir. Məlum olub ki, su nə qədər soyuq olarsa, diabet riskindən qorunmaq və bel incəlməsi bir o qədər asan olur. Genişmiqyaslı tədqiqatlar göstərib ki, qış üzgüçülüğü kişilərdə piy miqdarını azaldır və insulin müqavimətindən qoruyur.

Norveçin Arktika Universitetinin alimləri soyuq suda üzməyin bir sıra müsbət təsirlərini müəyyən ediblər. Bu veridə ehtiva-ruhiyyəni yaxşılaşdırır, libidonu artırır. Bununla belə, soyuq suyun hipotermiya, ürək və ağciyər problemləri riski yaratdığı da vurğulanır.

Soyuq su bədəndə artıq yağları yandıran hormonların ifrazını sürətləndirir və piylənməyə qarşı qoruma təmin edir. Norveçli tədqiqatçılar bu sahədə 104 elmi araşdırmanın nəticələrini birləşdirərək meta-analiz aparıblar.

Məlum olub ki, 20°C-dən aşağı temperaturda çimmək qəhvəyi yağ toxumasını aktivləşdirir. Bu toxuma bədən istiliyini saxlamaq üçün kalori sərf edir. Eyni zamanda insulin müqaviməti və diabetə qarşı qoruyucu rol oynayan adiponektin adlı zülalın səviyyəsi artır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500